

T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN TERÖR KAVRAMINA
İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI

Yüksek Lisans Tezi

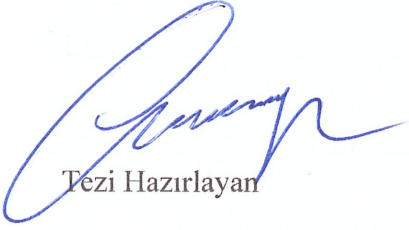
Dilek ÇATALKAYA

Danışman
Prof. Dr. Abdülkadir UZUNÖZ

Nevşehir
Kasım 2019

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

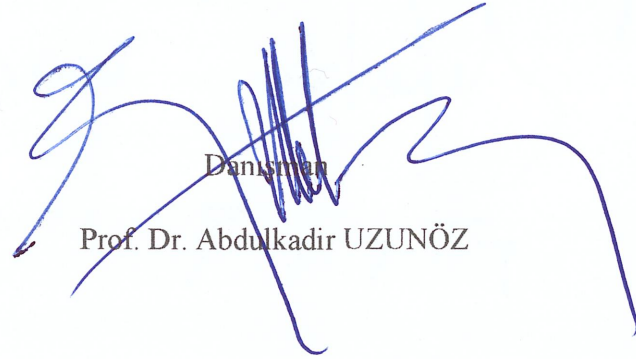
Tezi Hazırlayan

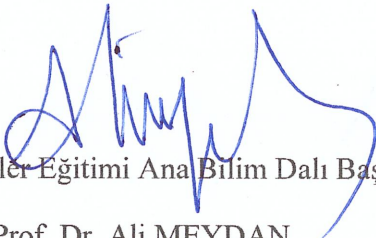
Dilek ÇATALKAYA

Tez Yazım Kılavuzuna Uygunluk

“Ortaokul Öğrencilerinin Terör Kavramına Yönelik Metaforik Algıları” adlı Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan
Dilek ÇATALKAYA

Danışman
Prof. Dr. Abdulkadir UZUNÖZ

Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı Başkanı
Prof. Dr. Ali MEYDAN

Kabul ve Onay Sayfası

Prof. Dr. Abdulkadir UZUNÖZ danışmanlığında Dilek ÇATALKAYA tarafından hazırlanan “Ortaokul Öğrencilerinin Terör Kavramına Yönelik Metaforik Algıları” adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

15/11/2019

JÜRİ

Danışman

Prof. Dr. Abdulkadir Uzunöz

İMZA

Üye:

Prof. Dr. Ali MEYDAN

Ali Meydan

Üye:

Prof. Dr. Bayram TAY

Bayram Tay

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 27/12/2019 tarih ve ..... sayılı Kararı ile onaylanmıştır.

2019.52 - 1195

Doç. Dr. Vedat AKTEPE
Enstitü Müdürü

Vedat Aktepe

ÖNSÖZ

Sosyal Bilgiler dersi, öğrencilerin kendilerini tanımalarına, geçmiş, bugün ve gelecek arasında sağlam köprüler inşa etmelerine ve etkin birer vatandaş olmalarına rehberlik eden bir derstir. Bu anlamda ders içeriklerinin zenginleştirilerek farklı yöntemlerin kullanılması, bilgilerin kalıcılığının artmasında ve öğrencilerin derse karşı olumlu tutum geliştirmelerine imkân sağlayacaktır.

Kavramlar ve bu kavramlara yönelik bakış açıları, Sosyal Bilgiler dersinin temel unsurlarıdır. Bu nedenle kavramların öğrencilere kazandırılması noktasında farklı yöntemlerin uygulanması konuların özümsemekle öğrenilmesi noktasında etkili olacaktır. Metaforlar, özellikle küçük yaş gruplarında, soyut kavramların somutlaştırılarak öğrenilmesi noktasında oldukça önemlidir. Bu noktadan hareketle Sosyal Bilgiler dersi gibi soyut kavramların ağırlıklı olarak yer aldığı derslerde metaforların kullanımı, kazanımlara ulaşma noktasında oldukça etkili olacaktır.

Bu çalışmanın şekillenmesinde yardımlarını esirgemeyen, önerileriyle yol gösteren değerli hocam Prof. Dr. Abdülkadir UZUNÖZ'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Lisansüstü eğitimim boyunca desteklerini esirgemeyen, her anlamda rehberlik eden kıymetli hocam Prof. Dr. Ali MEYDAN'a, önerileriyle bana yol gösterici olan değerli hocam Prof. Dr. Bayram TAY'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Çalışmama sağladıkları katkılar için kıymetli hocalarım Zelal ÖZAĞAÇHANLI ve Hasan İÇEN'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Her zaman, her durumda yanımda olan, en büyük destekçim ve yol arkadaşım Nurullah CANKURTARAN'a sonsuz teşekkür ederim.

Tüm eğitim hayatım boyunca maddi manevi tüm destekleri için başta kıymetli annem ve babam olmak üzere tüm aileme teşekkürlerimi sunarım.

Dilek ÇATALKAYA

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN TERÖR KAVRAMINA İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI

Dilek ÇATALKAYA

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kasım 2019

Danışman: Prof. Dr. Abdülkadir UZUNÖZ

ÖZET

Araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinin terör kavramına ilişkin metaforik algılarının tespit edilmesidir. Araştırmanın çalışma grubunu Nevşehir ilinde Özel Nevşehir Uğur Okulları'nda 2018-2019 eğitim-öğretim yılında 5., 6., 7. ve 8. sınıfta öğrenim görmekte olan, kolay ulaşılabilir örneklem grubu yöntemi kullanılarak belirlenen toplam 97 öğrenci oluşturmaktadır. Nitel araştırma desenlerinden “durum çalışması” kullanılarak yürütülen araştırmada, veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan “Terör ..... benzer. Çünkü .....” cümlesini tamamlayacakları bir form kullanılmıştır. Bu formlar aracılığı ile öğrencilerin terör kavramına ilişkin olarak geliştirdikleri metaforlar ve bu metaforların ortak özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Uygulamaya başlamadan önce gerekli yasal izinler alınmıştır. Toplam 97 öğrenciye ait veri, nitel araştırma yöntemine uygun olarak içerik analizine tabi tutulmuştur. Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde nitel araştırma desenine uygun olarak içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Öğrencilerin terör kavramına ilişkin olarak geliştirdikleri metaforlar beş kategoriye ayrılmıştır. Bu kategoriler “zarar verici/yok edici unsur olarak terör”, “kötülük simgesi olarak terör”, “doğa unsuru olarak terör”, “hayvansal bir figür olarak terör” ve “olumsuz bir deneyim olarak terör” şeklinde sıralanabilir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Terör, Metafor

**METAPHORIC PERCEPTIONS OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS
TOWARDS THE CONCEPT OF TERRORISM**

Dilek ÇATALKAYA

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Institute of Social Sciences

Department of Social Studies, Master, November 2019

Supervisor: Proffessor Abdülkadir UZUNÖZ

ABSTRACT

The aim of this research is to determine the metaphoric perception with regard to the terror Notion of the high school students. The study group of the research is formed by 97 students who 6th, 7th and 8th graaders and who were chosen through convenient sampling method who are studying in 2018-2019 educational years in Private Ugur Schools in Nevsehir Province. In the research which is conducted by using phenomenology which is one of qualitative, a form was used in which the sentence to be completed ‘Terror is ....., because .....,’ as data collection tool that was prepared by the researchers. Through these forms, the metaphors that the students created based upon the terror concept and the common point were tried to detect. Were tried to be detected. Before applying it, all legal permissions were obtained 97 data. Data that belong to 97 students were subjected to content analysis in accordance with the qualitative research method. In the assessment of data gained content analysis was used according to the qualitative research pattern.

The metaphors which the students created based upon the terror concept are divided into five categories. These can be sorted as ‘terror as harming/destroying elements’, ‘terror as a symbol of evil’, ‘terror as a natural element’, ‘terror as an animal figure’ and ‘terror as a bad experience’.

Key Words: Social Studies, Terror, Metaphor

İÇİNDEKİLER

İçindekiler Tablosu

Bilimsel Etiğe Uygunluk.....	
Tez Yazım Kılavuzuna Uygunluk.....	
Kabul ve Onay Sayfası.....	
ÖNSÖZ	
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TABLolar LİSTESİ.....	v
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	2
1.3. Alt Problemler	2
1.4. Araştırmanın Önemi	2
1.5. Varsayımlar	3
1.6. Sınırlılıklar.....	3
1.7. Tanımlar	4
İKİNCİ BÖLÜM.....	5
KURAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1. Terör Kavramına İlişkin Tanımlamalar ve Tarihsel Gelişimi	5
2.2. Sosyal Bir Afet Olarak Terör	7
2.3. Fransız İhtilali.....	8
2.4. Uluslararası Terör ve Tanımı.....	8
2.5. Sınır Ötesi Terör Kavramında Değişim.....	10
2.6. Terörizmi Anlamak	10
2.7. Terörizm ve Terörist Algısı.....	11
2.8. Örgütlerin Çıkış Noktaları.....	12
2.9. Medya-Terör İlişkisi.....	13
2.10. Çocuklarda Şiddet Algısı.....	13
2.11. Eğitim ve Terör	15

2.12. Sosyal Bilimler	16
2.13. Sosyal Bilgiler	16
2.14. Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler İlişkisi	17
2.15. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Temel İlkeler	18
2.16. Öğrenme Alanları ve Üniteler	19
2.17. Sosyal Bilgiler Psikoloji-Sosyoloji İlişkisi.....	19
2.18. Metafor	21
2.19. İlgili Araştırmalar	23
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	31
YÖNTEM.....	31
3.1. Araştırmanın Deseni.....	31
3.2. Çalışma Grubu.....	31
3.3. Veri Toplama Aracı.....	32
3.4. Verilerin Analizi.....	32
3.4.1. Kodlama ve Ayıklama Aşaması	33
3.4.2. Kategori Geliştirme Aşaması.....	33
3.4.3. Geçerlik ve Güvenirliği Sağlama Aşaması.....	33
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	34
BULGULAR VE YORUM.....	34
4.1. Birinci Alt Probleme Ait Bulgular	34
4.2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgular	36
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	57
KAYNAKÇA.....	60
EKLER.....	65
Ek 1. Özgeçmiş.....	65

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3.1: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı	32
Tablo 3.2: Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı	32
Tablo 4.1: Öğrencilerin Oluşturdukları Metaforlar	34
Tablo 4.2: Metaforların Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı	49
Tablo 4.3: Oluşturulan Metaforların Cinsiyete Göre Dağılımı	54

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 4.2.1. Oluşturulan Kavramsal Kategoriler	36
Şekil 4.2.2. Zarar Verici/ Yok Edici Unsur Olarak Terör Kategorisi	37
Şekil 4.2.3. Kötülük Simgesi Olarak Terör Kategorisi	39
Şekil 4.2.4. Doğa Unsuru Olarak Terör	41
Şekil 4.2.5. Hayvan Olarak Terör Kategorisi.....	43
Şekil 4.2.6. Olumsuz Bir Deneyim Olarak Terör.....	44
Şekil 4.3.1. Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Oluşturduğu Metaforlar	46
Şekil 4.3.2. Altını Sınıf Öğrencilerinin Oluşturduğu Metaforlar	46
Şekil 4.3.3. Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Oluşturduğu Metaforlar.....	47
Şekil 4.3.4. Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Oluşturduğu Metaforlar	48
Şekil 4.4.1. Kız Öğrencilerin Oluşturdukları Metaforlar	52
Şekil 4.4.2 Erkek Öğrencilerin Oluşturdukları Metaforlar	53

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın varsayımları, araştırmanın sınırlılıkları ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Sosyal Bilgiler 4., 5., 6. ve 7. sınıflarda okutulmakta olan temel derslerden biridir. Tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi gibi çeşitli üniteleri içinde barındırmaktadır (Meydan, 2005). Sosyal bilgiler çocuğun geçmişle gelecek arasında bir köprü kurması, çevresiyle olan ilişkilerini anlamlandırıp düzenleyebilmesi ve etkin bir vatandaş olarak sosyal yaşamın içerisinde var olabilmesi için oldukça gerekli bir derstir.

Bireyin sosyal yaşamı içerisinde karşılaştığı çeşitli durumları algılayış biçimi, problemlere karşı geliştirdiği çözümler Sosyal Bilgiler dersinin öğrenciyi kazandırmayı amaçladığı yeterliliklerden bazılarıdır.

Günlük yaşamımızda sıkça karşılaştığımız kavramlardan biri de terördür. Terör kavramı, hiç kuşkusuz günümüzde en çok konuşulan, tartışılan, üzerine kafa yorulan kavramlardan biridir. İnsan hayatını ve zihnini en fazla meşgul eden olgulardan biri olan terör, zaman zaman büyük çaplı olaylarla kendine yer buluyor olsa da günümüz dünyasında günlük hayatımızın tam da ortasına sessiz sedasız bir şekilde yerleşmiş durumdadır. Ortaya çıkardığı büyük tahribatın yanı sıra insan yaşamını olumsuz etkileyen görece küçük sonuçlarını neredeyse hepimiz kanıksamış durumdayız.

Terör kavramını anlamak, neden ve sonuçları arasında sağlıklı bir korelasyon kurabilmek için öncelikli olarak çıkış noktamız 'insan' olmalıdır. Nitekim terörün tarihini insanlık tarihi kadar eski zamanlara dayandırabilmemiz mümkündür. Terör insanlık devam ettiği sürece varlığını koruyacağı ve etkilerinin artarak devam edeceği görüşünde olan bilim insanı sayısı da oldukça fazladır. İnsanlık tarihi boyunca yaşanan bazı gelişmeleri bilmek terör kavramına karşı doğru bir bakış açısı geliştirmemizi de kolaylaştıracaktır.

Tarih boyunca farklı şekillerde karşımıza çıkan terör kavramı, yaşandığı zaman ve dönem şartlarına bağlı olarak şekil ve yön değiştirmiştir. Küreselleşmenin artmasıyla da bu özelliklerini en üst seviyeye çıkarmıştır. Terör ve terör olaylarının etkisi kişiden kişiye, toplumdan topluma farklılık göstermektedir. Bu bağlamda Sosyal Bilgiler dersi gören öğrencilerin terör kavramına yönelik algılarının belirlenmesi, dersin işlenişinde bu kavramın öğretilmesine yönelik bir yol haritası belirlemekte önemli olacaktır. Ortaokul öğrencilerinin bilişsel gelişim düzeyleri göz önüne alındığında mevcut bilgi ve tutumlarının belirlenmesinde en etkili yöntemlerden birinin metafor kullanımı olduğu bilinmektedir. Bu durumda öğrenciler düşüncelerini benzetmeler yoluyla aktarmaları, kavrama yönelik algının belirlenmesinde etkili ve fonksiyonel bir araç olmaktadır.

1.2. Problem Cümlesi

Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin terör kavramına ilişkin metaforik algıları tespit edilmesi amaçlanmıştır.

1.3. Alt Problemler

1. Ortaokul öğrencilerinin terör kavramına ilişkin üretmiş oldukları metaforlar nelerdir?
2. Ortaokul öğrencilerinin terör kavramına ilişkin metaforları hangi kavramsal kategoriler altında toplanmaktadır?
3. Ortaokul öğrencilerinin terör kavramına ilişkin metaforları sınıf düzeyleri bakımından nasıldır?
4. Ortaokul öğrencilerinin terör kavramına ilişkin metaforlarının cinsiyete göre durumu nedir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Terör, insanlık tarihi kadar eski olan; kişileri, toplumları, devletleri ve uygarlıkları çeşitli şekillerde etkilemiş temel bir kavramdır. Kişilere ve toplumlara etkisi bu kadar fazla iken bu kavrama yönelik derin araştırmaların yapılması da kaçınılmaz bir durum olmuştur. Yapılan çalışmalar genellikle terörün kişilere psikolojik olarak etkileri, topluma sosyolojik yansımaları ve devletlerin otoritelerine etkileri ekseninde şekillenmiştir. Genellikle psikolojik ve sosyolojik açıdan incelenen bu kavram ve buna

bağlı olarak yapılan çalışmaların yanında, terör kavramının eğitimle ve eğitimin odağında bulunan öğrencilerle ilişkisi üzerine yapılacak çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu noktada, amaçları arasında iyi insan ve iyi vatandaş yetiştirmeyi barındıran Sosyal Bilgiler dersi önemli bir çalışma alanı oluşturmaktadır. Yapılan bu çalışma da, sosyal bilgiler dersinin temel öznesi olan öğrencilerin terör kavramına yönelik tutumlarını belirleyerek gerek içerik, gerekse uygulama adımlarında farklı bir bakış açısı kazandırabilmeyi amaçlamıştır.

1.5. Varsayımlar

Araştırmanın planlanmasında, gerçekleşme sürecinde ve toplanan verilerin tasnifi ve analizinde şu varsayımlardan hareket edilmiştir:

1. Araştırmada yer alan katılımcıların veri toplama aracındaki soruları objektif bir şekilde yanıtladıkları varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırmada öğrencilerin terör kavramına yönelik sahip oldukları bilgiler ve tahminleri araştırmanın odak noktasını oluşturmaktadır. Kavramsallaştırmada kullanılan metaforlar bu araştırmanın sınırlılıkları içinde yer almaktadır. Bu alışma, ortaokul öğrencilerinin terör kavramına yönelik sahip oldukları bilgi ve deneyimlerden yola çıkarak metaforlar aracılığıyla terör kavramına yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın alışma grubu Nevşehir ilinde bulunan Özel Nevşehir Uğur Okulları Ortaokulu'nda öğrenim görmekte olan 98 öğrenci ile sınırlıdır. Böyle bir sınırlamanın nedeni, araştırmanın bizzat yaşanılan yerde yapılacak olmasıdır. Bu sınırlama ile araştırma sürecinde yaşanabilecek olası sorunlar en aza indirgenmeye çalışılmıştır.

1.7. Tanımlar

Terör: Latince “terrere” sözcüğünün türemesiyle ortaya çıkmıştır. Korku salmak, yıldırım ve dehşete düşürmek anlamında kullanılan bir sözcüktür.

Metafor: Kavramsal sistemimizin önemli bir kısmının metaforiksel ilişkilerle yapılandırıldığı düşünülen metafor, bir fenomeni/olguyu başka bir fenomene/olguya göre anlamak ve tecrübe etmektir.

Sosyal Bilgiler: Tarih, coğrafya, psikoloji, sosyoloji, siyaset bilimi gibi sosyal bilim disiplinlerinin üretmiş olduğu bilgilerden yararlanan bir yapıdır.

T.C İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük: Milli Mücadele, Cumhuriyet’in Kuruluş Süreci ve akabinde gerçekleşen inkılap hareketlerini ve Atatürkçülük’ ün temel esaslarını konu alan disiplin.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Terör Kavramına İlişkin Tanımlamalar ve Tarihsel Gelişimi

Latince “terrere” sözcüğünün türemesiyle ortaya çıkmıştır. Korku salmak, yıldırma ve dehşete düşürmek anlamında kullanılan bir sözcüktür (Başeren, 2006). Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlüğü tarafından terör, “yıldırı” olarak; terörizm ise “yıldırıcılık” olarak tanımlanmıştır (www.tdk.gov.tr, 2019). Türkçe tanımın insan üzerinde fazla bir korku yaratmadığı, dehşete düşürmediği ve etkisinin de az olabileceği düşünüldüğünde, terör veya terörizmin orijinal şekliyle kullanılmasının daha uygun olacağı değerlendirilmektedir; çünkü bu yıldırı veya yılmak kelimesi insanda bir şeyi zorla yapmaktan bıkmak ve usanmak anlamına gelebileceğinden terörün anlamını yumuşatmaktadır.

Terör, 12 Nisan 1991 tarihinde yayınlanan 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda bu tanım yapılmıştır: “Cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasa’da belirtilen Cumhuriyet’in niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devleti’nin ve Cumhuriyet’in varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.” (Resmi Gazete, 12 Nisan 1991/20843).

Terörizmin orijininin de, tüm insanlık tarihinde sistematik örgütlenmiş gruplar vardı. Romalı Yahudi tarihçi olan Josephus Flavius yazılarından, Roma’nın Filistin’i işgal etmesiyle, aşırı bir Yahudi grup olan Sicari hakkında çok şey bilgi edinmekteyiz. Sicariler aşırı köktenci ve aşırı yurtseverdir. Çoğunlukla diğer Yahudilere gün ışığında, tatil günü kutlamalarında paltoları veya elbiselerinin altında sakladıkları Sica denen kısa hançerle saldırmaktaydılar (Resmi Gazete, 12 Nisan 1991/20843). Eylemlerde önemli olan şey, kişilerin vahşice öldürülmesi ve bu olayın birçok kişi tarafından izlenmesiydi. Eylemlerde korku salmak ve amaçlanan siyasi hedefe ve güce

ulaşmak önemliydi (Kartal, 2014). Bunları yaparken, dehşet ve endişe yaratarak halkı baskı altına almak ve güçlerini göstermek istemişlerdi. Terörizmin ilk örneklerine başka bir örnek Haşhaşilerdir. Kurucusu Hasan Sabbah, Haşhaşiler dağlık alanda bulunan birçok kaleyi aldı ve bunların ilki 1090 yılında Alamut ele geçirildi. Faaliyetlerini şehir merkezlerine kaydırmaya başladılar. İlk şehir suikastları Büyük Selçuklu Sultanlığının Başveziri Nizamülmülk'e olmuştur. Sonraki yıllarda Haşhaşiler Suriye, Filistin ve İran'da faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Çoğunlukla Sünnileri ve aynı zamanda Hıristiyanları öldürdüler (Kanat, 2016).

Haşhaşiler, uyuşturucuyla kendisine bağladığı grupları itaatkâr ve disiplinli hale getirmiş ve uzun süreli kendisi için siyasi kazanımlar elde etmek için çalışmıştır. Başka açıdan bu konuya bakarsak, terörizm ile uyuşturucunun bir araya geldiği görülmektedir (Laqueur, 1999).

Terörizmin tanımlamasını yapacak olursak, benzer ama bir o kadar da farklılık gösteren tanımlamalarla karşı karşıya kalabiliriz. 1936 ilâ 1981 yılları arasında 109 terörizm tanımı yapılmıştır. ABD Dışişleri Bakanlığı'nın yaptığı tanım "terörizm, yerel gruplar veya gizli ajanlar tarafından muharip olmayan hedeflere karşı yapılan önceden tasarlanmış, siyasi olarak motive edilen şiddet" anlamına gelmektedir. 10 Aynı zamanda, terörizmi, siyasi güçler için örgütlü olarak sistemli ve devamlı terör kullanmayı metot olarak kullanan ve strateji anlayışı olarak ya da insanları yıldırma yoluyla onlara bazı düşünceleri benimsetmek için zor kullanma ya da tehdit eylemi olarak tanımlayabiliriz (Bozdemir, 1982). Hüseyin Kazan'ın aktardığına göre, Meydan Larousse, terörizmi ihtilalcı grupların şiddet eylemlerinin tümü, tedhişçilik; herhangi bir hükümet tarafından uygulanan şiddet politikası olarak tanımlamıştır (Kazan, 2016). "Organize bir grubun veya partinin, açıkça söylenen amaçlarını şiddetin sistematik kullanım yöntemleri ile başarmaya çalıştığı metodun arkasındaki metot veya teoriyi tanımlamakta kullanılan bir terimdir" diye terörü tanımlayan Mesut Hakkı Caşın, şiddetin sistematik kullanımı üzerinde durmuş ve genel olarak topluluk karşısında onaylanmamış bir eylem olarak değerlendirmiştir (Caşın, 2008).

Elşen Memmedli terörizmi siyasetin en radikal biçimi ve silahla yapılan savaşın en önemli tarafı olarak tanımlarken; cebir şiddet kullanarak korkutma, baskı ve yıldırma veya tehdit yöntemlerinden biriyle devletin anayasal sistemini, siyasi, hukuki, laik ve

ekonomik düzeni değiştirmek, devletin varlığını tehdit etmek, devletin otoritesini yok etmek ya da yıkmak, ülkenin ve dış güvenliğini tehdit etmek ve yok etmeye çalışmak halkın sağlığını tehdit etmek ve sonunda kamu düzenini bozmak amacıyla suç oluşturan her türlü yapılan eylemler olarak tanımlamıştır (Kartal, 2014).

Bununla birlikte, terörizmin tanımında temel alanlar vardır. Bunlar vahşi, korkunç, “yasa dışı terörist eylemler”, masum ve savaşçı olmayan “terörist hedefler”, bunun yanında siyasi etki sağlayan “terörist amaçlar” dır (Kartal, 2014).

2.2. Sosyal Bir Afet Olarak Terör

Afet, birçok kurum ve kuruluşun koordineli bir biçimde görev almasını gerektiren ve insan hakları için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar meydana getiren, normal yaşamı ve insan aktivitelerini durdurarak veya kesintiye uğratarak toplumları veya insan topluluklarını etkileyen doğal, teknolojik ve insan kökenli olaylara denilmektedir. Bu olaylar içinde deprem, sel-taşkın, volkan püskürmeleri gibi doğanın normal bir işlevi olarak gerçekleşenler “doğal tehlike” olarak nitelendirilir ve “afet” niteliğini kazanması için insan can ve malının kaybına neden olması gerekir (Erkal ve Değerliyurt, 2011).

Afetler çok çeşitli olup kökenlerine göre şu şekilde gruplandırılabilir ;

Jeolojik-jeomorfolojik afetler: (deprem, tsunami, volkanik püskürmeler, her türlü kütle hareketleri),

Klimatik-meteorolojik afetler: (sel-taşkın, aşırı sıcaklar ve aşırı soğuklar, aşırı kar yağışları, hava kirliliği, kuraklık, etkili rüzgarlar, hortum, tornado, kasırga, yıldırım düşmesi, sis, dolu, çığ, don ve buzlanma, asit yağmurları, El Nino, buzulların erimesi, küresel ısınma ve iklim değişmeleri),

Hidrografik afetler: (akarsu taşkınları, akarsuların kirlenmesi, barajların taşması ve yıkılması, göl sularının kirlenmesi, deniz kabarmaları),

Biyolojik afetler: (erozyon, orman yangınları, hayvanların neden olduğu salgınlar, böcek istilaları, çekirge istilaları),

Sosyal afetler: (açlık, kıtlık, insanların toplu bulunduğu yerlerdeki büyük yangınlar, bulaşıcı hastalıklar ve salgınlar, savaşlar ve soykırımlar, göçler, terör saldırıları) ve hatta

Teknolojik afetler: (maden kazaları, petrol tankeri kazaları, nükleer kazalar, endüstriyel kazalar, karayolu, demiryolu, denizyolu, havayolu ulaşımındaki kazalar, NBC silahlarının kullanılması, uzay kazaları) olarak sınıflandırılabilir (Erkal ve Değerliyurt, 2011).

Bu sınıflamaya bakıldığında terör, sosyal bir afet olarak değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmede terör saldırılarının insan yaşamına etkileri, verdiği zararlar, neden olduğu can ve mal kayıpları gibi sonuçları oldukça önemlidir. Terörün neden olduğu bu gelişmeler insanın psikolojik ve sosyal yaşamını olumsuz yönde etkilemektedir.

2.3. Fransız İhtilali

Terör kavramına ilk olarak Dictionnaire de l'Academie Française'in 1789'da yayımladığı ekinde yer almaktadır (Korkmaz, 1998).

Meydan Larousse'da da terör 'Fransız Devrimi'nde 1793 ile 1794 arasındaki döneme ve rejime verilen ad' olarak tanımlanmaktadır.

Fransız ihtilali ile birlikte dünyada birçok devletin ve toplumun yapısını temelden etkileyecek bazı yenilikler meydana geldi. 18. yy'ın sonları Avrupalı devletler için adeta bir bunalım dönemi idi. Son dönemleri ise ayrılıkçı hareketlerin iyice arttığı, bazı sömürgelerin ayrılmaya başladığı bir dönem olarak bilinmektedir. Bu hareketler sadece ABD'de değil İrlanda, Belçika, Hollanda ve Cenevre gibi yerlerde de görülmüştür. Bazı tarihçilere göre bu dönem devrimler çağı olarak adlandırılmıştır. Onlar Fransız devrimini bunlardan yalnızca biri olarak değerlendirmişlerdir. Fransız devrimi yalnızca o dönemin Fransa'sı için değil, kendinden sonra gerçekleşecek birçok hareketin de referans noktası olmuştur.

2.4. Uluslararası Terör ve Tanımı

Soğuk savaş dönemi sonrasında küreselleşme beraberinde güvenliğe yönelik yeni tanımlamaları beraberinde getirmiştir. Bu dönemde güvenliğe yönelik tehditlerden daha çok sosyo-ekonomik konular ön plana çıkmıştır. Küreselleşme ile birlikte

gündeme gelen yeni tehditler, terörizm, kitle imha silahlarının kullanımının artması, çatışmaların daha küçük ölçekli ve bölgesel bir şekilde bürünmesi, terör faaliyetlerinin daha planlı ve organize olarak uygulanmaya başlanması 2003 yılında yayınlanan Avrupa Güvenlik Stratejisi'nde öne çıkan temel noktalar olmuştur. Bu tehditlerin hepsinin birbiri ile bağlantısı olabilmektedir. Örneğin terör örgütlerinin daha büyük çapta terör eylemleri yapabilmeleri için suç örgütleri ile iş birliği yapmaları ya da suç örgütlerinin yapacakları kaçakçılık faaliyetlerinde terör örgütlerinden yardım almaları gerekebilmektedir. Bütün bunlar terörün artık tek bir devlet için değil dünyada bulunan bütün devletler için tehdit unsuru oluşturduğunu göstermektedir (Semercioğlu, 2016).

Terörün evrensel bir boyuta taşınması etkilerinin de tek bir devlet için değil, birçok ülke ve insanı hedef alan bir eylem haline geldiğini göstermektedir. Örneğin Türkiye'ye bir mülteci olarak girmiş olan Suriye vatandaşı Nabil Fadlı, Türkiye'nin en çok tanınan İstanbul'un Sultanahmet Meydanı'nda bir intihar saldırısı gerçekleştirmiştir. Bu saldırı sonucunda 11 Alman turist ölmüş, 3 Alman, 2 Norveçli, 2 Perulu ve 2'de Türk vatandaşı yaralanmıştır. Bu intihar saldırısı uluslararası terörizme örnektir. Çünkü saldırıyı gerçekleştiren kişi yabancı bir ülkenin vatandaşıdır. Gerçekleştirdiği eylem de yalnız Türkiye'yi değil birçok farklı ülkeyi ilgilendiren sonuçlar doğurmuştur. Harun Semercioğlu terörizmi “gözetilen hedef, gerçekleştirilen eylemler ve kaynakları itibariyle birden fazla devleti ilgilendiren ve sonuçlar doğuran terörist faaliyetler” olarak tanımlamıştır (Semercioğlu, 2016). Uluslararası terörizm devletlerarasında yapılan anlaşmaların hükümlerini yerine getirmemek, kuralları ihlal etmek, bu anlaşmalarla korunan kişi ve kurumlara cebir kullanarak terör faaliyetleri gerçekleştirmek olarak da tanımlanabilir. Bütün bu tanımlamaların ortak noktası uluslararası terörizmi ülkeler ve devletlerle sınırlı kalmayan, bileşenlerinin tamamının çok uluslu olduğu sonuçlarının da bir o kadar yayılma alanı bulduğu, destekleyicilerinin de farklı ülke ve çeşitli örgütlerden meydana geldiği, terör dışı eylemler olarak tanımlanabilir.

Organize suç kavramı ilk olarak ABD'de kullanılmıştır. 1. Dünya Savaşı sonrasında kullanımı artmaya başlamıştır. Bu kavram 2. Dünya Savaşı sonrasında “mafya” terimine dönüşmeye başlamıştır. Organize suç örgütü kavramı kanunlara uygun olmayan bir biçimde faaliyetlerde bulunarak hak edilmeyen maddi ve manevi kazançların sağladığı, en az üç kişiden oluşan ve birlikte hareket eden gruplardır.

Terör olaylarının yerelden küresel boyuta taşınması, terör eylemlerinin birçok ülkedeki farklı insanları etkilemesi, dünyadaki çok güçlü ekonomik ve siyasi yapıya sahip ülkelerin de bu terörden kaçınamaz duruma gelmeleri sokaktaki halkın psikolojisini de oldukça olumsuz etkilemiştir. Ancak uluslararası terörün engellenmesi adına uygun bir adım atılması gerçekleşmemiştir.

AB, terörü daha çok kuzey Afrika'dan, Akdeniz'den ve Orta Doğu ülkelerinden ve Balkanlardan göçle gelen insanlarla değerlendirmektedir. Asıl sorunun bu insanlardan kaynaklanacağını düşünmektedir. Özellikle 11 Eylül saldırıları Batılıların El Kaide terör örgütüyle Müslümanları aynı yapının parçası olarak görmesine neden olmuştur. Bu algıdan en olumsuz etkilenen Müslümanlardır.

ABD'de 11 Eylül saldırılarına kadar terör eylemlerine yönelik herhangi bir hassasiyet göstermezken, bu eylemle terörün kendi ülkesinde de varlık gösterebileceği gerçeğinin farkına varmıştır. Bu saldırı sonrasında harekete geçerek ülkenin rahat ve sorunsuz bir ülke algısının zarar görmemesi ve insanların güvenilir bir yerde yaşadıkları duygusunu kaybetmemesi için önlemler almıştır.

2.5. Sınır Ötesi Terör Kavramında Değişim

Değişen ve gelişen dünya şartlarında bazı devletler zaman zaman terör örgütlerini kendi çıkarlarına uygun olarak kullanmaya başlamışlardır. Hatta durum öyle bir hal almaya başlamıştır ki terörizm uygulayıcıları mağdur taraf olarak bile görülmüştür. Çoğu zaman iç içe geçen olaylar silsilesi beraberinde haklı-haksızın belirlenemediği girift yapılar meydana getirmiştir. Bu durum terörizmin yayılmasına, insanların ve devletlerin amaçlarına ulaşmakta aracı olarak terörizmi kullanmasına neden olmaktadır.

2.6. Terörizmi Anlamak

Terörizmi anlamak; terörün sebep-sonuçlarını, kökenlerini, özelliklerini, amaçlarını, gerekçelerini bir bütün halinde değerlendirip analiz etmektir. Uzmanlar tarafından pek çok terörizm tanımı yapılmıştır. Birbirinden oldukça farklı olan bu tanımlarda ortak nokta terörizmin insanlık tarihi kadar eski olduğudur. Bir diğer ortak nokta ise terörizminden en fazla etkilenen yapının 'insan' olduğudur.

Terörizmin insana etkilerini araştıran birçok uzman psikolog, psikiyatr ve toplum bilimciler olmuştur. Bazıları terörizmi insanoğlunun içsel dürtülerinin dış uyananlar karşısında dışa vurumu olarak tanımlamıştır. Bu durumu insan doğasının ayrılmaz bir parçası olarak görmüşler ve bu nedenle terörizmi insanlık tarihiyle eş zamanlı olarak başlatmışlardır.

Terörizmi anlayabilmenin temel yöntemi, insanı anlamaktır. Terörün her adımında insan vardır. Uygulayıcıları, uygulatıcıları ve terörizmin en pasif elemanı olarak bundan etkilenen kurban da insandır. Terörizme karşı mücadele eden güvenlik güçleri, yasal düzenlemeleri gerçekleştiren yasa koyucular da insanlardır. Tüm bu tabloda ortak payda olan ‘insan’ı anlamak en zaruri adımdır.

2.7. Terörizm ve Terörist Algısı

Günümüzde bütün dünyada neredeyse her gün karşımıza çıkan kavramlardan biri terördür. Terör, terörizm ya da terörist gibi kavramlar herkes tarafından farklı tanımlanabilen, kişinin bulunduğu coğrafyadan, mensubu olduğu etnik kimlikten, dilinden, dininden, sosyal çevresinden, eğitim durumundan oldukça etkilenen yapılarıdır. Kişi tüm bu özelliklerinin bir sentezi neticesinde kendisine göre bir terör ya da terörist tanımı yapabilir.

Herhangi bir olay bir kişi ya da grup tarafından acımasız bir terör olayı olarak değerlendirilirken başka bir kişi ya da kişilerce haklı bir başkaldırı ya da onurlu bir savaş olarak adlandırılabilir. Bu nedenle siyasetten ve aşırı gruplardan uzak olarak ortak bir terör tanımı yapılmalıdır. Böyle bir tanım yapmak bir teröristin herkes tarafından terörist olarak algılanmasına neden olacaktır.

Terörizmin hedefinde genellikle siviller ve masum insanlar vardır. Çünkü bu şekilde gerçekleşen terör eylemleri daha büyük yankı uyandırmaktadır. Bu nedenle terörü, ondan en çok etkilenen olarak sokaktaki insanların nasıl tanımladığı önemlidir. Bu noktada geleceğimiz olan çocuklarımızın terörizmi nasıl algıladıkları ve kavramı yaşamlarında nasıl konumlandıkları oldukça önemlidir. Bu çalışmada da ortaokul öğrencilerinin terörizmi nasıl algıladıkları araştırılmıştır.

2.8. Örgütlerin Çıkış Noktaları

Terör örgütleri, gruplara ayrılırken çeşitli çıkış noktalarından hareket edilmektedir. Bu çıkış noktalarından birine göre tanımlamalar; “devlet destekli, devlet destekli olmayan ve devletlerle ilişkisi olmayanlar” olarak ayrılmaktadır.

Başka bir tanımlamaya göre devletler “ideolojik örgütler, dini örgütler ve etnik milliyetçi örgütler” olarak ayrılmaktadır. İdeolojik örgütler Marksist Leninist örgütler, Maoist örgütler gibi isimler almaktadır. Bu örgütler bir lider ya da bir ideolojiyi merkeze alan örgütlerdir. Etnik milliyetçi olanlar ise bir etnik yapıyı merkeze alan, bu etnik grubun haklarının savunucusu olarak tanıtılan ve bu grubun haklarının savunucusu olarak ön plana çıkan örgütlerdir. Genellikle bu etnik adını alırlar ya da yaşanan coğrafya ile anılırlar. Örneğin; Çeçen Ayrılıkçılar ve Filistin Kurtuluş Örgütü bu tür terör örgütlerindedir.

Dini, mezhepleri ve bu inançlara mensup olan insanları referans alan örgütler değerlendirilirken oldukça dikkat etmek gerekmektedir. Burada bahsedilen terör, dini inançlar aracı olarak kullanılarak yapılan faaliyetlerdir. Sözde savunulan dinle, mezheple ya da bunlara mensup olan insanlarla ilgili değildir. Ancak yanlış kullanılan kavramlar maalesef bu algı yanılmasına neden olmaktadır.

Son zamanlarda bu sözde din merkezli terör faaliyetlerinin yoğunlaştığı bölgeler Müslüman halkın yaşadığı coğrafyalar olunca en sık duyulan din referanslı terör örgütleri, İslam’la eşleştirilmektedir. Bu noktada “İslami Terör” kavramı karşımıza çıkmaktadır. Bu kavram yanlışlığı negatif bir ayrımcılık oluşturmakta, İslam’a ve Müslümanlara yönelik haksız bir ön yargı oluşturmaktadır.

İnsanda şiddet duygusu var olduğundan beri mevcuttur. Ancak avcı toplayıcı toplum yapısından modern insan yapısına geçişle birlikte insanoğlu bu duyguyu kontrol altına almıştır. İnsanda şiddet duygusunun tarihinin ne kadar eski olduğuna bakacak olursak dinler tarihinden çok daha eski olduğunu görebiliriz. Dinlerde mevcut olan öğretiler ve ritüeller incelendiğinde de birçoğunun insan öldürmeyi yasakladığını ve başka bir canlıya zarar vermeyi engelleyici hükümlerinin olduğunu görebiliriz.

Etnik milliyetçiliği merkeze alan terör örgütleri hareket noktası olarak “haksızlığa uğramak” düşüncesini kullanırlar. Bu örgütlerin temelinde yapılan uygulamalar

sonucunda “mağdur olma” fikri vardır. Otoritenin yaptığı uygulamaları, kendilerine yapılmış ayrılıkçı müdahaleler olarak adlandırır. Bu mağduriyet duygusunu da yaptıkları eylemlere haklı bir gerekçe olarak sunar.

2.9. Medya-Terör İlişkisi

Medya ve Terör arasındaki ilişki çoğu zaman tartışılmıştır. Terör örgütlerinin amaçlarına ulaşmak için medyayı bir araç olarak kullandıklarını söylemek doğru olacaktır. Hatta terör-medya destekli olan ve olmayan olarak ayrılmaktadır. Her gün medyada terörle ilgili haberlere rastlamamız oldukça mümkün. Özellikle ülkemizde terör haberlerinin yer alması, terör örgütlerinin yaptıkları eylemlerin ses getirdiğine yönelik doyumlarının artmasına da neden olmaması süre ya da içerikleri her zaman tartışma konusu olmuştur.

Herhangi bir terör olayının ardından olaya ait görüntülerinin yer aldığı haberler dakikalar içinde tüm dünya televizyonlarında yer almaktadır. Bu da terör örgütlerinin amaçlarını çok daha hızlı ve büyük çapta gerçekleştirmelerine neden olmaktadır. Böylece Çinlilerin “Bir kişiyi öldür, on bin kişiyi korkut” atasözü, binlerce kişiyi değil, milyonlarca kişiyi korkutmak anlamına gelecek şekilde genişlemiş durumdadır (Avşar, 2017).

2.10. Çocuklarda Şiddet Algısı

Toplumların ilerleyişine ve çeşitli gelişmelerin yaşanmasına bağlı olarak azalması beklentisinde olduğumuz şiddet olaylarının gün geçtikçe daha da arttığını ve bu olayların etkilediği alanların daha da çeşitlendiğini gözlemleyebiliriz. Hatta teknolojide yaşanan gelişmelerin bu şiddet olaylarının etkilerini daha yıkıcı ve kalıcı hale getirdiğini söyleyebiliriz.

Olumsuz biyolojik, psikolojik ve sosyal nedenlerle ortaya çıkan dört tip şiddet vardır. Fiziksel şiddet (itme-kakma), cinsel şiddet (tecavüz etme, cinsel ilişkiye zorlama), duygusal şiddet (hakaret, küfür etme) ve ekonomik şiddettir (zorla kişinin parasını yönetme, elinden alma) (Memmedli, 2016).

Şiddet, uygulandığı kişiye göre de kendine yönelik, kişilerarası ve kolektif şiddet olmak üzere üç grupta yer alır. Kişinin kendisine yönelik şiddette, intihar girişimi ya da farklı türde davranışlar yer almaktadır. Kişilerarası şiddette, kişinin bir başka kişiye, genellikle çocuk, eş, arkadaş ve yaşlılara yönelik olarak sıklıkla evde uyguladığı şiddetten söz edilir. Kolektif şiddete ise, tüm dünyada yaşanan çete çatışmaları, mafya olayları, terör olayları ve savaşlar olarak gruplanabilir (WHO, 2002). Şiddet kavramının başlıca özelliklerinin zamana ve topluma göre değiştiği, şiddet davranışlarının ise birbirleri ile ilgili, birbirlerini tanıyan bireyler ve gruplar arasında yaşandığı (Kocacık, 2007).

Her yıl şiddetle ilgili pek çok araştırma yapılmaktadır. Bu çalışmalar şiddetin her geçen yıl arttığını göstermektedir. Türkiye'deki şiddet araştırmaları daha çok 'aile içi şiddet' başlığı altında incelenmektedir. Araştırmalar bu alana yönelse de günümüzde şiddet olaylarının çoğu okullarda yaşanmaktadır. Öğrencilerde kimlik oluşturma döneminin başlangıcı olarak da bilinen ergenlik dönemi içsel ve çevresel uyarıcıların aktif olduğu bir dönemdir. Bu dönemde gençlerin içinde buldukları çevrenin şiddet içeren ya da şiddete özendirici yapıda olması, çocuğun ileriki yaşantısında şiddetle ne kadar ilintili bir hayat yaşayacağı ile ilgili de bilgiler vermektedir.

Bu dönemde ergenlerin yaşayacağı duygu karmaşaları onları dışsal etkilere daha açık hale getirmektedir. Bir dönemde ortaya çıkan başkaldırı duygusu da ergenleri şiddet olaylarına daha açık ve meyilli hale getirmektedir. Bu dönemde olan kişilerin diğer insanlara oranla risk almaya daha yatkın oldukları da bilinmektedir. Ergenin, kendini önemsiz ve bu önemsizliğin ne kadar değişmez olduğuna ilişkin inancı arttıkça, şiddetin dozu da artabilmektedir (Güney, 2008).

Ergenin toplumsallaşmasında ailesinden sonra en önemli ortam okuldur. Bu bağlamda şiddete müdahalede okullar da önem kazanmaktadır. TBMM Araştırma Komisyonu çalışmasında (2007), ortaöğretim kurumlarına devam eden öğrenciler tarafından şiddetin en fazla sokakta (%39), okul ve çevresinde (%34) görüldüğü belirtilmiştir (Memmedli, 2016).

Bunlar bir bütün halinde değerlendirildiğinde çocukların bireysel, psikolojik ve sosyal gelişimleri bir bütündür. Bunlardan herhangi birinde gerçekleşecek bir sorun diğer alanlardaki gelişmelerini de etkileyecektir. Özellikle ergenlik döneminin başlarında

şiddetle tanışan ve bunu kanıksayan çocuklar ileriki yaşlarda şiddet ve terör olaylarını diğer yaşlılarına göre daha normal algılayabilmektedirler.

Anlaşılacağı üzere, toplumla uyumlu, mutlu ve üretken bireyler olmanın yolu, aileler başta olmak üzere eğitim kurumlarından geçmektedir. Okullarda yaşanan şiddetin, genç bireyin yaşam kalitesini, başarı düzeyini ve geleceğe bakış açısını olumsuz yönde etkilediğinin, şiddete yönelik eğilim ve davranışların değiştirilmesi ya da en aza indirilmesi için en son fırsatın okul olduğunun önemsenmesi ve göz ardı edilmemesi gereklidir. Bu bağlamda, eğitim sürecinde öğrencilerin şiddetle karşılaşma ve şiddet eğilim durumlarının belirlenmesi büyük önem kazanmaktadır (Özgür, Yörükoğlu ve Arabacı, 2011).

2.11. Eğitim ve Terör

Eğitim sözcüğü; çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine, okul içinde veya dışında doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye (Yangil ve Kermoğlu, 2014).

Yeni kuşakların, toplum yaşayışında yerlerini almak için hazırlanırken gerekli bilgi, beceri ve anlayışlar elde etmelerine ve kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme etkinliği (Gül, 2004)).

Eğitimin çok değişik ve çeşitli tanımları yapılmaktadır. En genel anlamıyla eğitim kültürlenme süreci olarak ele alınabilir. Bir diğer anlamıyla kültürel değerleri bireye kazandırma süreci olarak tanımlanabilir (Sönmez, 2011).

Ertürk'e göre bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı ve istendik davranış değişikliği oluşturma şeklinde ifade edilmektedir (Ertürk, 1972).

Farklı felsefi akımlara göre de farklı eğitim tanımları ortaya çıkmıştır. Bütün bu tanımların ortak noktası kültürdür. Eğitim en genel anlamıyla insanları belli amaçlarına göre yetiştirme sürecidir. Bu süreçten geçen insanın kişiliği farklılaşır. Bu farklılaşma eğitim sürecinde kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla gerçekleşir. Günümüzde okullar eğitim sürecinin en önemli kısmını oluşturur.

Eğitim yalnız okullarda yapılmaz. Günlük hayattaki eğitim-okul bitişikliği, eğitim denince okulu anımsatır. Oysa okul dışında da gençleri ve yetişkinleri bir mesleğe hazırlamak ve onların hayata uyumlarını kolaylaştırmak için açılmış kısa süreli eğitim veren kurumlar vardır. Ayrıca eğitim ailede, iş yerinde, asker ocağında, camide ve insanların oluşturdukları çeşitli gruplar içinde de yer alır. En geniş anlamı ile eğitim toplumdaki "kültürlenme" sürecinin bir parçasıdır (Fidan, 2012).

2.12. Sosyal Bilimler

Sosyal bilimler, bilimler sınıflandırması içerisinde ‘insan bilimi’ olarak ifade edilen bir bilim olarak yer almaktadır. Sosyal bilimlere ilişkin şu tanımlamalar yapılabilir:

- Toplum ve insan ilişkilerini inceleyen bilim
- Toplumsal olayları ve insanların toplumsal özelliklerini inceleyen bilimler
- Toplum içinde yaşayan insanları inceleyen bilim disiplinleri
- Birey ve toplum sorunlarına zm üreten bilim dalları

tanımlardan da anlaşılacağı üzere sosyal bilim, tek başına değerlendirilmeyen, diğer disiplinlerle birlikte ele alınması gereken bir bilimdir.

2.13. Sosyal Bilgiler

İnsanlar ve toplumlar sürekli bir değişim içerisinde yer almakta ve karmaşık sorunlarla karşı karşıya bulunmaktadır. Bu sebeple, toplumlar ve insanlar için sosyal bilimlerin önemi çok büyüktür. Toplum içinde yaşayan bireylerin ihtiyaçlarıyla, toplumun beklentileri arasındaki dengeyi sağlamada, bireylere gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazandırma açısından sosyal bilimlere önemli görevler düşmektedir. Sosyal bilimlerin değişimi ve sürekliliği inceliyor olması, bireyi toplumsallaştırma amacı güden eğitimde, sosyal bilimlerin etkin bir yer kazanmasını sağlamış ve eğitimin sosyal bilimlerin uygulama alanı durumuna gelmesi "sosyal bilgiler" kavramını meydana getirmiştir (Tokcan ve Alkan, 2013).

Sosyal Bilgilerin ortaya çıkmasından beri devam eden tartışmalardan biri onun ne olduğu ve nasıl olması gerektiği üzerine yapılan tartışmalardır. Böylelikle birden fazla tanım ortaya çıkmıştır. Bunlardan bazıları şu şekildedir:

Daha 20. yüzyılın hemen başında, sosyal bilgileri pedagojik amaçlarla sosyal bilimleri basitleştirerek kaynaştıran bir ders olarak tanımladı. Sosyal bilgiler eğitiminde öncü etkisi bariz olan ABD'nin Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi'nin (National Council for the Social Studies-NCSS'nin) yönetici ekibi de, 1992'de sosyal bilgilerin yetkin vatandaşı desteklemek için sosyal ve insani bilimleri birleştiren bir alan olduğu yorumunu benimsedi.

Sosyal bilgiler, hemen her bakımdan değişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı karar alıp problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kaynaştırarak kullanan bir öğretim programı olarak ifade edilebilir (Tay, 2017).

2.14. Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgiler İlişkisi

Sosyal Bilimler, bireyin bireyle, bireyin toplumdaki diğer insanlarla ve çevresiyle kurduğu ilişkiler bütününe inceleyen disiplinlerin bir araya gelerek oluşturduğu yapıdır. Sosyal bilgiler ise bu içeriğe dayanarak oluşturulmuş bir çalışma alanı ve bir öğretim programıdır (Turan ve Yıldırım, 2016).

Sosyal Bilgiler; tarih, coğrafya, psikoloji, sosyoloji, siyaset bilimi gibi sosyal bilim disiplinlerinin üretmiş olduğu bilgilerden yararlanan bir yapıdır (Turan ve Yıldırım, 2016).

Amaçları:

Sosyal Bilgiler'in amaçları şu şekilde sıralanabilir:

- İnsanların içinde yaşadıkları toplumun geçmişten bugüne ve yarına taşıdığı kültürün devamlılığını sağlayarak iyi bir vatandaş ve iyi birer birey olmalarını sağlamak
- Öğrencilere milli ve evrensel değerler hakkında bilgi, tutum ve beceri kazandırmak
- Öğrencilerin sosyal yaşamlarında karşılaştıkları ya da karşılaşılabilecekleri sorunlar karşısında problemi tanımlama, analiz etme ve çözümlene becerilerini geliştirmek (Bilgili, 2012).

Bu amaçlar incelendiğinde ortak noktanın kişinin bireysel ve toplum içerisindeki var oluşunu gerçekleştirebilmesi için gerekli kazanımları vermekle beraber, mevcut sosyal yaşam içerisinde iyi bir vatandaş olmak olduğu görülmektedir.

2.15. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Temel İlkeler

Etkili Vatandaşlık: Ülkelerin eğitim sistemleri incelendiğinde genel amacın; mevcut olan siyasal yönetimin devamını sağlayacak özelliklere sahip bireyler yetiştirmektir. Günümüzde insanların sahip olması gerektiği düşünülen özelliklerin etkin birer vatandaş olmaları konusunda öngörülen gerekliliklerle paralel olduğu söylenebilir.

Kültürleme: Her toplum kendi tarihinde sahip olduğu ve nesiller boyunca süregelen kültürünü eğitim aracılığıyla gelecek nesillere aktarma gayesindedir. Bu noktada Sosyal Bilgiler dersine oldukça fazla misyon yüklenmektedir.

Çocuğa Görelik: Sosyal bilgiler ilköğretim 4-7. sınıflarda okutulan bir ders olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu dönem çocuklarına verilecek olan eğitimin onların hem zihinsel hem de fiziksel gelişimlerine uygun olması gerekmektedir. İlköğretim öğrencileri gelişim dönemleri dikkate alındığında 6. sınıfa kadar somut işlemler dönemindedir. Bu dönem kadar öğrenciler somutlaştırmaya ihtiyaç duyarken, 6. sınıftan sonra soyut işlemler dönemine geçen öğrenciler için somutlaştırmaya gerek kalmayabilir (Turan ve Ulusoy, 2018).

Bilgi Temeli: Sosyal bilgiler tanımlamalarına bakıldığında bilgi temelli tanımlar olduğu görülmektedir. Sosyal bilgiler bu temeli sosyal bilimlerden almıştır. Ancak sadece sosyal bilimler sosyal bilgilerin bilgi temelini oluşturmaz. Bunun yanı sıra edebiyat, matematik gibi insanla alakalı diğer tüm bilimlerde yer alan bilgiler de sosyal bilgilerde kullanılmaktadır. Bu nedenle sosyal bilgiler çeşitli bilgi kaynaklarından yararlanmaktadır (Turan ve Ulusoy, 2018).

Yöntem: Sosyal bilgiler dersinde etken ve üretken bireyler yetiştirmek için gerekli bilgilerin bilimsel yöntemlerle elde edilmiş, kanıtlanmış, gerçekliği olan ve yine bilimsel yöntemlerle öğretilmesi gerekmektedir (Safran, 2008).

Zaman: Sosyal bilgiler öğretilirken arzu edilen etken, üretken bireylerin yetiştirilmesinde bilgi aktarımı bilimsel yöntemlerle ve zamana bağlı olarak gerçekleştirilmektedir (Safran, 2008).

Alan ve Ders Boyutu: Sosyal bilgiler bir disiplin değil, bir çalışma alanıdır. Bu nedenle sosyal bilgiler tanımlarında genellikle bilim y da disiplin ifadesi yer almaz. Bu ifadeler yerine çalışma alanı, müfredat programı ya da ders ifadelerine yer verilmektedir (Turan ve Ulusoy, 2018).

2.16. Öğrenme Alanları ve Üniteler

Öğrenme alanının programdaki tanımı;” Öğrenme alanı, birbiri ile ilişkili, beceri, tema, kavram ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği, öğrenmeyi organize eden yapıdır” şeklindedir (Turan ve Yıldırım, 2016).

Sosyal Bilgiler programı herhangi bir sosyal olguya tek bir bakış açısıyla değil, farklı bakış açılarıyla yaklaşmak gerektiğini savunur ve bu amaç doğrultusunda sekiz farklı perspektif geliştirir. Bunlar; “Birey ve Toplum“, “Kültür ve Miras”, “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, “Üretim, Dağıtım ve Tüketim”, “Bilim, Teknoloji ve Toplum”, “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler”, “Güç, Yönetim ve Toplum” ve “Küresel Bağlantılar” dır(Turan ve Yıldırım, 2016).

Bütün bu öğrenme alanlarında “değişim ve süreklilik” gizli bir öğrenme alanı olarak tüm öğrenme alanlarının içerisinde yer almaktadır. Bu bilgiye bakılarak tüm öğrenme alanlarının durağan bir yapıya sahip olmadığı ve geçmiş-bugün-gelecek kapsamında sürekliliğe açık olduğu yorumu yapılabilir.

2.17. Sosyal Bilgiler Psikoloji-Sosyoloji İlişkisi

Sosyal Bilgiler, alan olarak ilk olarak Amerika’da ortaya çıkmış bir yapıdır. 20. yy’ın başlarında oluşmaya başlamıştır. Sosyal Bilgiler, temelde disiplinler arası bir yapıdır. Sosyal Bilimlerin harmanlanmış ve bir ders haline getirilmiş programdır. Sosyal Bilgileri anlamak için dönemin Amerika’sını iyi anlamak gerekmektedir. Bireyin toplumsallaştığı, sosyal hayatın içinde iyiden iyiye varlık göstermeye başladığı bu dönemde bir program olarak ortaya çıkan Sosyal Bilgiler’in temel amacı; bu toplumsal yapıya ayak uydurabilen, problem çözme becerisine sahip, kendi var oluşunu doğru yönlendirebilen, yeteneklerini doğru alanlara kanalize edebilen etkin vatandaşlar yetiştirmektir. Sosyal Bilgiler bu amaçları gerçekleştirebilmek için sosyal bilimlerden aldığı yöntem ve bilgileri kullanmaktadır.

Sosyal Bilgiler'in amaçları ayrıca Sosyal Bilgiler Konseyi (NCSS) tarafından sıralanmıştır. Bu amaçlar temel olarak şu noktalar üzerine durmuştur;

- Bireysel ve kültürel kimlik oluşturma
- Okul ve topluma uyum sağlama
- Çevrede gerçekleşen olayları gözleme ve bu konulara karşı duyarlılık geliştirme
- Demokratik olarak karar verebilme becerisi geliştirme
- Vatandaş olarak toplumsal olaylara duyarlı olma ve katılma

Sosyal Bilgiler'in temel kaynağı sosyal bilimlerdir. Sosyal Bilgiler, sosyal bilimlerin bulgularını kullanarak işleyişini sürdürür. Bu alandaki bilimsel ve kuramsal gelişmelerin eğitim sürecine entegrasyonunu amaçlamaktadır. Bütün bu özelliklerine bağlı olarak Sosyal Bilgiler'in bireylerin hayatlarında büyük bir yere sahip olduğunu söylemek mümkündür. Bireylerin hem kendilerini tanıma, hem de mensubu oldukları sosyal yapının gerçeklerini öğrenip bu sosyal yapının bir parçası olduğunu öğrenmesi noktasında Sosyal Bilgiler oldukça önemli bir ders olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ayrıca Sosyal Bilgiler kültür aktarımı konusunda da şüphesiz ilk sıralarda yer alan derslerden biridir. Toplumun tarihini, etnografik özelliklerini yeni nesillere aktarmak da Sosyal Bilgiler'in temel amaçları arasında yer almaktadır.

Her kavramda olduğu gibi birbirinden farklı birçok tanımı olan Sosyal Bilgiler'e bakış açısı olarak 3 temel yaklaşım benimsenmektedir. Bunlar şu şekilde sıralanabilir;

- **Vatandaşlık Aktarımı Olarak Sosyal Bilgiler**

En eski yaklaşım olarak kabul edilir. Sosyal Bilgiler'in temel amacı kültür aktarımını sağlamaktır. Öğrencilere tarihi, kültürel değerler, bilgiler aktarılır ve onları iyi birer vatandaş olarak yetiştirmek amaçlanır. Bu yaklaşım mevcut düzenin devamlılığı sağlamakta oldukça etkili bir yaklaşımdır.

- **Sosyal Bilim Olarak Sosyal Bilgiler**

Bu yaklaşımda da amaç yine iyi yurttaş yetiştirmektir. Ancak bir önceki yaklaşımdan farklı bir hareket noktasına sahiptir. Burada amaçlanan yurttaş mevcut düzenin

devamlılığını sağlayacak görece daha pasif bir özne olmaktan ziyade kendi var oluş amacını gerçekleştirmeye odaklanmış daha aktif bir katılımcıdır. Bu amacı da sosyal bilimlere ait beceri ve değerleri kazanarak gerçekleştirecektir.

- **Yansıtıcı İnceleme Alanı Olarak Sosyal Bilgiler**

Bu yaklaşımın amacı yeni nesil becerilere sahip bireyler yetiştirmektir. Problem çözmeye becerisine sahip, eleştirel düşünebilen, sorunları tanıyabilen ve bu sorunları analiz edebilen, karar verme yetisi gelişmiş vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlar.

Bu yaklaşımda sosyal bilgiler dersi sadece tarih, coğrafya ve bu gibi konularla sınırlı değildir. Değişen ve gelişen dünya şartlarının gerektirdiği küresel sorunlar ve evrensel konular gibi alanlara yönelirken insanın iç dünyasına odaklanan bir yapıya da sahip olmalıdır.

2.18. Metafor

“Dilimize Fransızcadan geçmiş olan metafor kelimesi, istiare (benzetme) demektir ve bir edebiyat sanatıdır. Filozoflar, felsefe ilim meselelerinin kolaylıkla anlaşılmasını sağlamak üzere, bu sanattan faydalanmışlardır. Nitekim, anlaşılması ve anlatılması oldukça güç olan bir meseleyi kolaylaştırmak amacıyla, birçok filozof, bazen o konuda teşbih (benzetme, istiare, metafor) yapmak suretiyle bu usulden faydalanmıştır.” (Keklik, 1984; Akt: Soydaş, 2010). “Metafor, bilişsel örgütlerimizin temel aracı olarak tanımlanabilir. Dilin, düşüncenin ve konuşmanın nasıl yapılandığını anlamamıza yardımcı olur. Aynı zamanda metafor “dilini, düşüncenin ya da her ikisinin olağanüstü özellikleri olarak düşünülür.” (Cameron, 1999). “Aristotle’ya göre metafor dilin normal çalışma durumundan sapmasıdır. Farklı anlamlar kazandırılarak dilin anlaşılmasıdır.” (Soydaş, 2010).

Klasik dil teorilerinde metaforlar, düşüncenin birer ürünü olarak değil sadece dilin bir malzemesi olarak görülmüştür. Ancak metaforik ifadeler ile günlük kullanım dili birbirinden ayrılmış; günlük dilin metafora sahip olmadığı ve metaforun günlük konuşma dilinin dışındaki durumlarda kullanıldığı düşüncesi savunulmuştur. Metafor romansal veya şiirsel bir ifade olarak tanımlanmıştır (Lakoff, 1993). Günümüz metafor anlayışına baktığımız zaman, metaforun günlük yaşamın içinde, dilin bir parçası haline

geldiği ve metaforların insanların kavramları, olayları algılayış biçimlerinin farklı birer yansımaları olarak kullanıldığı görülmektedir.

Saban (2004), metaforların olayların oluşumu ve işleyişi ile ilgili düşünceleri, yönlendiren ve kontrol eden en güçlü zihinsel araçlardan biri olduğunu savunmaktadır.

Yaşadığımız çevreyi algılamamıza ve karmaşık yapıları netleştirmemizde birer araç olarak görülen metaforlar, anlaşılması güç olan kavramları benzetmeler yoluyla daha kolay anlaşılmasını sağlayarak, önemli işlevler üstlenmektedir (Arslan ve Bayrakçı, 2006; Cerit, 2008; Saban, 2008). Metaforlar iki amaçla kullanılmaktadır: Birincisi herhangi bir durumu betimleme ikincisi ise, süreci hızlandırmak veya iyileştirmektir. Metaforlar betimlemede kullanıldığında var olan durumu olduğu gibi yansıtmakta iken süreci hızlandırmada veya iyileştirmede kullanıldığında ise bir değişim aracı olarak görev üstlenmektedir (Morgan, 2007)

Birbirinden farklı pek çok alanda kullanılan metaforlar, eğitim alanında da kullanımı sıkça karşılaşılan bir durum haline gelmiştir (Aydın ve Pehlivan, 2010; Bektaş ve Karadağ, 2013; Kaya, 2014; Şahin ve Baturay, 2013; Tortop, 2013).

Aşağıda metaforların eğitimdeki bazı yararlarına yer verilmiştir;

- Metaforlar; yapılan etkinliklerin sıkıcı bir yapıdan kurtarmakta; olağan alışılmış yöntemlerin dışında yeni bir farklılık oluşturmaktadır.
- Yaratıcı düşünmeyi destekleyen, farklı bakış açılarını ortaya koyma olanağı veren belli başlı çerçevede değil tamamen bireylerin düşünce sistemine göre ilerleyen bir çalışma ortamına olanak verir.
- Çalışmaların içerik olarak derinlik ve anlamlılık kazanmasının yanında işleyişine de destek sağlamaktadır.
- Bireylerin kendilerini birden fazla sözcük ile bile eksik ifade edebilecekleri zamanlarda düşünceleri tam bir şekilde tek bir sözcük ile çok daha kısa ve kolay bir şekilde anlatmalarına imkân sunmaktadır.
- Belirlenen kavramın farklı kavramlara benzetilmesi sonucunda bir araya getirme aralarında anlam kurma ve karşılaştırma yapmasına olanak verir.
- Araştırmacıların detayları fark ederek yeni araştırmalar yapacaklara yeni konuların ortaya çıkmasını sağlamaktadır.

- Araştırmacılar tarafından belirlenmesi zor olan soyut kavramların belirlenmesi ve veriler elde edilebilmesine olanak verir.
- Metaforlar günlük hayatta kullandığımız zihinsel kavramlardır. Düşüncelerimizi anlatırken bazı kavramları kullanırken bize zenginlik ve çeşitlilik katarlar (Koç, 2014).

2.19. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde metafor üzerine yapılan ilgili araştırmaların yanı sıra özellikle eğitim alanında metaforlarla yapılan araştırma örnekleri verilecektir.

Metaforla ilgili araştırmalar incelendiğinde metafor ile ilgili çalışmaların genellikle ğretmen ve ğretmen adayları ile yapıldığı görülmektedir. Taşdemir (2014) ‘‘Birleştirilmiş Sınıflar Hakkında Sınıf ğretmeni Adaylarının Görüşleri: Beklenti ve Metaforlar’’ adlı makalesinde sınıf ğretmeni adaylarının ilk görev yeri ve öğretmenlik performans algıları ile birleştirilmiş sınıf üzerine oluşturdukları metaforlar ortaya çıkarmaya çalışılmıştır. Araştırmaya katılan ğretmen adaylarından %42’sinin kendilerini birleştirilmiş sınıflı okullarda ğretim için hazır durumda olduğu düşüncesinde, %58’i ise kendilerini birleştirilmiş sınıflı okullarda öğretmenlik yapacak seviyede olmadıklarını düşündükleri ortaya çıkmıştır. Yazar, genellikle taşra kökeninden gelen adayların birleştirilmiş sınıflı okullar hakkında deneyimlerinden dolayı çok fazla olumsuz düşünceler içerisinde olmadıkları sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Akhan, Kılıçoğlu ve Gedik (2014) ‘‘Sosyal Bilgiler Birinci Sınıf ğrencilerinin Sosyal Bilgiler ve Sosyal Bilimlere yönelik Metaforları’’ adlı makalelerinde sosyal bilgiler ğretmenliği birinci sınıfa yeni başlayan ğretmen adaylarının, sosyal bilgiler ve sosyal bilimlere yönelik algılarını, metafor (mecaz, benzetme) yöntemi kullanarak belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu amaç doğrultusunda öğrencilere sosyal bilgiler, sosyal bilimler ve sosyal bilimlerin disiplinlerini (tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, hukuk, siyaset bilimleri, arkeoloji, antropoloji, psikoloji, sanat tarihi) neye benzettikleri ve bu benzetmenin nedeni sormuşlardır. Araştırmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin sosyal bilgiler ve sosyal bilimler hakkında olumlu yönde metafor oluşturdukları ortaya çıkmıştır. Öğrenciler sosyal bilgilerin ve sosyal bilimlerin birçok alandan meydana geldiğini söylemişler. Öğrencilerin tarih,

coğrafya, sosyoloji, arkeoloji, sanat tarihi disiplinleri ile ilgili genellikle olumlu yönde metafor oluşturdıkları tespit edilmiş.

Özbaş ve Aktekin (2013) “Tarih Öğretmen Adaylarının Tarih Öğretmenliğine İlişkin İnançlarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi” adlı makalelerinde; tarih öğretmen adaylarının, tarih öğretmenliğine ilişkin inançlarını metafor analizi yoluyla incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma verileri tarih öğretmenliği programına devam eden 72 öğretmen adayından verileri elde etmişlerdir. Elde edilen veriler incelendiğinde tarih öğretmeni adaylarının, tarih öğretmenliğine ilişkin 63 geçerli ve anlamlı metafor oluşturdıklarını ortaya koymuştur. Araştırma sonucunda, tarih öğretmen adaylarının geliştirdikleri metaforlar arasında ilk sırayı tarihsel bilginin aktarıcısı olarak tarih öğretmeni metaforları olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Ulukök, Bayram ve Selvi (2015) “Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Biyoloji Kavramına İlişkin Zihinsel İmgeleri (Metafor Analizi Örneği)” adlı makalelerinde Genel Biyoloji 1 ve Genel Biyoloji 2 derslerini alan 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören Fen Bilgisi öğretmen adaylarının biyolojiye ilişkin algılarını metaforlar yolu ile belirlemeyi amaçlamışlardır. Öğretmen adaylarının bir kısmı olumsuz görüşler belirtmişlerdir. Bu durum bazı öğretmen adaylarının biyolojiye küçük bir pencereden baktıklarını, biyolojiyi anlaşılması zor, sıkıcı bir ders olarak gördüklerini ve biyolojiyi yapamadıklarına dair görüşe sahip olduklarını ortaya çıkarmıştır. Sonuç olarak genel olarak öğretmen adaylarının biyolojiye yönelik olumlu düşüncelere sahip olduğu belirlenmiştir.

Kaya (2014) “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına İlişkin Algıları: Metafor Analiz Örneği” başlıklı makale çalışmasında; Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının çevre sorunlarına ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışma grubunu 121 öğrenci oluşturmuştur. Çalışma sonunda Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre sorunlarına yönelik duyarlılıklarının yüksek seviyede olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Aydın ve Ünalı (2010) “Coğrafya Öğretmen Adaylarının “Coğrafya” Kavramına İlişkin Algılarının Metaforlar Yardımıyla Analizi” adlı çalışmaları coğrafya öğretmen adaylarının “Coğrafya” kavramına ilişkin sahip oldukları metaforları ortaya çıkarma amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, 120 coğrafya öğretmen

adayı oluşturmaktadır. Bu araştırmanın sonuçları incelendiğinde; ilk olarak “Coğrafya” kavramının bir bütün olarak açıklanabilmesi için çok sayıda metafora ihtiyaç olacağı belirtilmiştir. Bu araştırmadaki çalışma grubunda bulunan coğrafya öğretmen adayları ürettikleri veriler incelendiğinde “Coğrafya” kavramına yönelik 42 farklı metafor ortaya çıkmıştır. “Coğrafya” kavramı için coğrafya öğretmen adaylarının “hayat”, “dünya” gibi birbirinden farklı metaforları kullandıkları görülmüştür. Bu durum, “Coğrafya” kavramının tek bir metafor ile açıklanabilmesinin olanaklı olmadığını göstermektedir.

Güder ve Yıldırım (2014) “Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Demokrasiye İlişkin Metaforları” adlı makalelerinde okul öncesi öğretmen adaylarının demokrasi kavramını nasıl algıladıklarını ortaya koymayı amaçlamışlardır. Araştırmaya katılan öğrencilere demokrasi kavramını neye benzettikleri ve bu benzetimi niçin yaptıklarını ortaya koyabilecekleri bir açık uçlu anket formu uygulanmıştır. 125 öğrenciye uygulanan anket verilerini değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonuçları incelendiğinde öğretmen adaylarının demokrasi kavramını tüm boyutlarıyla ele almadıkları, en çok yönetim boyutunda metafor oluşturduklarını belirtilmiştir. Aynı zamanda öğretmen adaylarının demokrasi kavramını siyaset, ülke yönetimi gibi kavramlarla ilişkili bulup eğitim süreçleri ile ilişki olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Koşar (2016) “Öğretmen Adaylarının Üniversite ve Öğretim Elemanı Kavramlarına İlişkin Metaforik Algıları” adlı makalesinde; öğretmen adaylarının üniversite ve öğretim elemanı kavramına ilişkin sahip oldukları metaforların neler olduğunu belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 336 öğrenci oluşturmuştur. Öğretmen adaylarının üniversite kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar incelendiğinde bu kategorilerin “kültürel çeşitlilik olarak üniversite”, “yaşam alanı olarak üniversite”, “sonu belli olmayan yol, özgürlük yeri olarak üniversite”, “kapsamlı ortam olarak üniversite”, “sosyal bir ağ olarak üniversite”, “özgürlüğün sınırlandığı yer olarak üniversite” ve “olumsuzluk unsuru olarak üniversite” şeklinde üniversiteyle ilgili bakış açılarına sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Öğretim elemanına ilişkin metaforlar incelendiğinde bu kategorilerin, “otorite olarak öğretim elemanı”, “yerine göre ihtiyaç duyulan olarak öğretim elemanı”, “bilgi kaynağı aktarıcısı olarak öğretim elemanı”, “yetiştirici olarak öğretim elemanı” gibi ifadeler kullandıkları ortaya çıkmıştır. Yazara göre araştırmanın en önemli bulgusu, öğretmen adaylarının

üniversite ve öğretim elemanı kavramlarına ilişkin ürettikleri metaforların çoğunlukla olumlu yapıda olmasıdır.

Kaya (2011) “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının “Küresel Isınma” kavramına yönelik Metafor Algıları” adlı makalesinde sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının küresel ısınmayı nasıl algıladıklarını ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışma grubunu 115 öğrenciden oluşmaktadır. Küresel ısınmanın nedenleri ve bu nedenler üzerinde etkili olan faktörleri ne gibi sonuçların ortaya çıkacağı ve yaşam alanlarının nasıl etkileneceği alınması gereken önlemler hakkında katılımcıların büyük bir bölümünün bilgi sahibi olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Çalışma sonucunda katılımcıların küresel ısınma kavramını doğru algıladıkları ancak sebep-sonuç ilişkisi yapamadıklarını fark etmiştir. Küresel ısınmanın öğretim sürecinde çok sayıda metaforun kullanılmasının eğitimi kolaylaştırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Soyut kavramların öğretiminin metaforlar aracılığıyla olduğunda daha etkili sonuçlar verebileceği belirtilmiştir.

Eğitim alanında öğretmen ve öğretmen adaylarının yanı sıra son yıllarda ilköğretim öğrencilerine yönelik metafor çalışmalarının artışı da dikkat çekmektedir.

Bektaş ve Karadağ (2013) “İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Yardımlaşma Değerine Yönelik Geliştirdikleri Metaforların İncelenmesi” adlı makalelerinde ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin yardımlaşma değerine ilişkin sahip oldukları metaforları belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma; çalışma grubunu 259 öğrenci oluşturmuştur. Bu çalışmanın sonucuna göre ilkokul 4. Sınıf öğrencilerine yardımlaşma değeri öğretilirken kullanılacak öğretim materyal ve etkinliklerinde daha çok “çiçek, arkadaş, karınca, arkadaş, kalem, oyun, aile, eşya ve yemek” gibi kavram ve kelimeler kullanılması gerektiğini belirtilmiştir. İlkokul 4. sınıf öğrencilerine yardımlaşma değeri öğretilirken yukarıda sayılan metaforların daha çok kullanılmasının öğrencilerin yardımlaşma değerini anlamalarını daha kolaylaştırabileceği vurgulanmıştır.

Kaya (2011) “İlköğretim 7. sınıf Öğrencilerinin Bazı Demokratik Kavramlar Hakkındaki Görüşleri ve Yanılgıları” adlı tez çalışmasında; İlköğretim 7.sınıf öğrencilerinin demokrasi konusundaki bazı kavramlara ilişkin görüşleri ve yanılgılarını tespit etmeye çalışmıştır. Öğrenciler seçilen yirmi kavrama cevap

vermişlerdir. Kavram yanlışlığına düşen bazı katılımcıların olduğu görülmüştür. En çok yanlışlığa düşülen kavramların hoşgörü ve kamuoyu olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencileri arasındaki demografik özellikler karşılaştırıldığında; sosyo-kültürel yapılarının şehirdeki öğrencilerin köydeki öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Ancak şehirdeki öğrenci grubunun yüksek sosyokültürel yapıya sahip olmasına rağmen daha fazla kavram yanlışlığına düştüğü sonucu ortaya çıkmıştır.

Bektaş, Okur ve Karadağ (2014) “İlkokul ve Ortaokul Son Sınıf Öğrencilerinde Metaforik Algı Olarak Kitap” adlı makalelerinde; ilkök ve ortaokul son sınıf kademeleri olan 4. ve 8. sınıf öğrencilerinin kitap kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforları incelemek amaçlanmıştır. Çalışmaya 515 öğrenci katılmıştır. Araştırma verileri incelendiğinde, öğrenci sayıları arasında çok fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Kitap kavramına yönelik geliştirilen metaforlar incelendiğinde bazı metaforların her iki sınıf düzeyindeki öğrenciler tarafından aynı şekilde ifade edildiği belirlenmiştir. Diğer metaforlar incelendiğinde ise çok tekrarlanan metaforların olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Akan (2011) “Ortaöğretimde Okuyan Öğrencilerin Demokrasi Bilinci” adlı tez çalışmasında ortaöğretimde okuyan öğrencilerin demokrasi bilincini değişik faktörlere göre incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma grubunu 249 lise son sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Yaptığı analizler sonucunda genel olarak cinsiyet, ailenin yaşadığı yer, ailenin ekonomik seviyesi, ailenin başarı durumu ve ailenin tutumları ile demokrasi bilinci arasında anlamlı bir fark olmadığını ortaya çıkarmıştır. Yazar öğrencilerin okudukları okul türü ile demokrasi bilinci arasında anlamlı bir fark bulamamıştır. Ayrıca köyde ve şehirde yaşayan öğrenciler arasında demokrasi bilinci açısından anlamlı bir farklılık olmadığı sonucunu ortaya çıkarmıştır. Akademik başarı olarak kötü olan öğrencilerin, akademik başarı olarak iyi olan öğrencilere göre daha az düzeyde bir demokrasi bilincine sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır.

Sadık ve Sarı (2012) “Çocuk ve Demokrasi: İlköğretim Öğrencilerinin Demokrasi Algılarının Metaforlar Aracılığıyla İncelenmesi” adlı makalelerinde, ilköğretim öğrencilerin demokrasi algılarını metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırmaya üç kategoride alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki üç

ilköğretim okulunun 6. 7. ve 8.sınıflarına devam eden 167 kız, 165 erkek olmak üzere toplam 332 öğrenciye uygulamıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin demokrasiyi çoğunlukla eşitlik, özgürlük ve adalet kavramlarıyla eş anlamlı bir yönetim biçimi olarak algıladıkları sonucuna ulaşmıştır. Öğrenci görüşlerine göre demokrasiye yönelik yapılan etkinlikler genellikle sınıf başkanı seçme ve demokrasinin ne olduğunun anlatılması şeklindedir. Öğrencilerin demokrasiyle ilgili görüşlerini en çok belirleyen unsurlar aile, öğretmenler ve okul yöneticileri iken; en az belirleyen faktörler ise televizyon, okuldaki ders dışı etkinlikler ve büyük anne, büyük baba ve diğer yakınları oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Çelikkaya, Yakar ve Şarlayan (2016) “Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersindeki Saygı ve Bilimsellik Değerlerine İlişkin Algıları: Metafor Analizi” adlı makale çalışmalarında, İlköğretim öğrencilerinin saygı ve bilimsellik değerlerine yönelik algılarını metaforlar yoluyla ortaya koymayı amaçlamışlardır. 4. 5. sınıf, 6. sınıf, 7. sınıf öğrencilerine “Saygı ve Bilimsellik Değerleri için anket” kullanmışlardır. Çalışma grubunda yer alan 371 öğrencinin etkinlik kâğıtları analiz edilmiştir. Saygı için 4, bilimsellik için 6 farklı kavramsal kategori oluşturmuşlardır. Sosyal bilgiler dersinde yer alan saygı değeri ile ilgili olarak öğrenciler tarafından geliştirilen değer vermek, dinlemek, sevmek, dostluk, düşünce gibi soyut metaforlar, daha çok “değer vermeye yönelik” kategorilerinde yer alırken, anne, güneş, kitap, elbise gibi somut metaforlar daha çok “ayrım yapmamaya yönelik” ve “temsil etmeye yönelik” kategoriler içinde yer alan metaforlar ürettiklerini ortaya koymuştur. Yazar öğrencilerin saygıyı algılamalarındaki netliğin, bilimsellikte aynı olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Mertol, Doğdu ve Yılar (2013) “Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Metaforik Algıları” adlı makalelerinde; Araştırma gurubunu 8-14 yaş grubundaki üstün zekâlı ve yetenekli 30 öğrencinin Sosyal Bilgiler derslerine yönelik düşüncelerini analiz etmeye çalışmışlardır. Araştırmada elde edilen metaforlarda yapı bakımından olumsuz, ancak anlamca olumlu olan cümleler olduğu görülmüştür. Katılımcıların eğitsel olarak eğitimi önemseyen yaklaşımlarla hazır bulduklarını eğitsel kategorilerde oluşturdukları metaforlar incelendiğinde söylemek mümkündür. Üstün zekâlı çocuklar ürettikleri metaforlarla sosyal bilgiler dersini yaşamın içinden bir ders ve bu dersin önemli olduğuna ortaya koymuşlardır.

Kaldırım (2005) “İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Demokrasi Algıları” adlı makale çalışmasında; 8. sınıf öğrencilerin müfredatı içerisinde yer alan demokrasi ile ilgili kavramları nasıl algıladıkları ve bu kavramlarla ilgili mevcut algılamalarında nelerin etkili olduğunu belirlemeyi amaçlamıştır. 8. sınıf öğrencilerin demokrasi algılarını ortaya koymak için anket kullanılmıştır. Ankara ilindeki 12 okuldan toplam 464, 8. sınıf öğrencisine yazar anketi uygulamıştır. Öğrencilerin demokrasi kavramı içerisinde eşitlik, siyasi partiler, özgürlük ve milli egemenlik ile ilgili bazı konuları yanlış algıladıkları sonucuna ulaşmıştır. Öğrencilerin demokrasi kavramı içerisinde eşitlik, siyasi partiler, özgürlük ve millî egemenlik ile ilgili bazı konuları yanlış benimsedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Demokrasi kavramının eşitlik ve millî egemenlik boyutlarını ilköğretim 8. sınıf kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha iyi anladıkları ortaya çıkmıştır. Demokrasi kavramının siyasi partiler ve özgürlük ile ilgili ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin algıları etkileyen bir etken olarak cinsiyetin etkili olmadığı sonucu bulunmuştur. Yazar analizler sonucu öğrencilerin anne ve babalarının eğitim düzeyi yükseldikçe demokrasi kavramını daha iyi anladıkları bulunmuştur. Öğrencilerin okullarının sosyoekonomik düzeyi ile demokrasi kavramını anlamaları arasında bir ilişki bulamamıştır.

Koçoğlu (2008) “İnsan Hakları ve Demokrasi Kavramlarının İlköğretim Sosyal Bilgiler Müfredatındaki Yeri” adlı yüksek lisans tezinde; Türkiye’de II. Meşrutiyetten Günümüze Kadar Uygulanmış Olan İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında İnsan Hakları ve Demokrasi Kavramlarının yerini araştırmayı amaçlamıştır. Günümüze kadar yayımlanmış olan ilkokul, ortaokul ve ilköğretim okulu sosyal bilgiler programları müfredatlarındaki insan hakları ve demokrasi kavramlarının taşıdığı ilkeler ve bu kavramların müfredat konumu ile ilgili süreci tarihi olarak sıralama şeklinde incelemiştir. Tarama modeli içinde yer alan tarihsel yöntem bu araştırmada kullanılmıştır. Günümüze kadar yayımlanmış olan müfredatlar ve materyaller bu araştırmada veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Yazar bu araştırmada tarihsel yöntem kullandığından veri kaynaklarını müfredatlar oluşturmuştur. Araştırma sonucunda insan hakları ve demokrasiyle ilgili günümüze kadar gelen müfredatlarını, dönemlerinin fikir akımlarının etkisi olduğunu görmüştür. İnsan hakları ve demokrasi kavramlarının, müfredatlarda disiplinler arası şekle uygun olarak hazırlandığı ve tek disiplin anlayışının var olduğu sonucunu ortaya koymuştur.

Son yıllarda metafor çalışmalarında ilkokul öğrencilerine yönelik çalışmalarda da artış olduğu söylenebilir. Metafor ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde daha çok öğrencilerin ders bazında derslerle ilgili nasıl düşüncelere sahip oldukları metaforlar aracılığıyla belirlenmeye çalışılmıştır. Metafor ile ilgili değer eğitime yönelik çalışmaların da artış gösterdiği görülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Deseni

Bu araştırmada, nitel araştırma desenlerinden olan olgubilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim çalışmalarında genellikle bir olguya yönelik bireysel algıların tespit edilmesi ve yorumlanması amaçlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Olgubilimcilere göre genelde insanların benzer olayları ne şekilde algıladığı ve yorumladığına dair bazı ortak noktaların olduğu varsayılır. Bundan hareketle olgubilim deseninde yapılan araştırmalarda bu ortak noktalar açıklanmaya çalışılır. Bu yöntemde araştırılan olgu ile ilgili olarak ortaya konan tanımlar kategorilere ayrılır. Bu kategorilerde bireylerin neyi düşündüklerini ortaya koymasında yardımcı olur (Çekmez, Yıldız ve Bütüner, 2012). Bu araştırmada öğrencilerin terör kavramına yönelik algıları birer olgu gibi düşünülmüş ve terör kavramını ne şekilde algıladıkları, hangi ortak temalara ulaştıklarını araştırmak için olgubilim deseni seçilmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 eğitim-öğretim yılında, Nevşehir il merkezinde bulunan Özel Kapadokya Uğur Okulları Ortaokulu'nda 5., 6., 7. ve 8. Sınıflarda öğrenim görmekte olan 98 öğrenci oluşturmaktadır. Bu örneklem grubu, kolay ulaşılabilir örneklem grubu yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2011)'e göre kolay ulaşılabilir örneklem yönteminde araştırmacı, yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durum seçer. Bu bağlamda, çalışma araştırmacının görev yaptığı il ve okulda gerçekleştirilmiştir.

Yapılan analizlerde 47 kız, 51 erkek olmak üzere 98 öğrenci çalışmaya dahil edilmiştir. Bir metafor üretmemiş veya metaforla gerekçe arasında ilişki kuramamış anlam bakımından tutarsız olan 1 öğrencinin formu geçersiz sayılıp kullanılmamıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri tabloda verilmiştir.

Tablo 3.1: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans
Kız	47
Erkek	51
Toplam	98

Tablo 3.2: Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

Sınıf Düzeyi	Frekans
5. Sınıf	14
6. Sınıf	27
7. Sınıf	26
8. Sınıf	31
Toplam	98

3.3. Veri Toplama Aracı

Katılımcıların terör kavramına yönelik sahip oldukları metaforları tespit etmek amacıyla “Terör ..... benzer. Çünkü .....” ifadesi yazılı olan bir görüşme formu verilmiştir ve bu formda cümleyi tamamlamaları istenmiştir. Metaforla ilgili kısa bir açıklama yapılarak sadece bir metafor üretmeleri ve düşüncelerini yazmaları istenmiştir.

Metaforun kullanıldığı araştırmalarda “gibi” sözcüğü ile zihinsel imgenin konusu ile kaynağı arasındaki ilişkiyi tanımlamak için, “çünkü” sözcüğü ile de üretilen metaforun mantıksal dayanağını, gerekçesini oluşturmak için kullanılır (Saban, 2009).

3.4. Verilerin Analizi

Öğrencilere terör kavramına yönelik ürettikleri metaforların belirlenmesi nedeniyle, verilen görüşme formundan elde edilen bulgular içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizi elde bulguların daha detaylı incelenmesini sağlayarak kavram ve temalara ulaşmayı gerektirir. Üretilen metaforlar içerik analizi ile şu basamaklarda çözümlenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

3.4.1. Kodlama ve Ayıklama Aşaması

Geliştirilen metaforlar ilk önce alfabetik sıralamaya tabi tutulmuştur. Daha sonra öğrencilerin kullandıkları kaynakların betimsel bir analizi yapılarak üretilen metaforlar tablo haline getirilmiştir. Bu tabloda öğrencilerin ürettikleri metaforlar kullanma sıklıklarına göre yazılmıştır. Herhangi bir metafor kaynağını içermeyen, metaforun konusu ile kaynağı arasındaki ilişkiyi kuramamış ve anlam bakımından tutarsız olan formlar elenerek araştırma kapsamının dışında bırakılmıştır. Eleme işlemi sonucunda 71 geçerli metafor elde edilmiştir.

3.4.2. Kategori Geliştirme Aşaması

Bu aşamada üretilen metaforlar; kaynakla konu arasındaki ilişki bakımından incelenmiştir. Bu araştırmanın metafor konusunu terör, kaynağını ise öğrencilerin ürettiği metaforlar ile bu metaforlara yükledikleri anlamlar oluşturur. Yapılan inceleme sonucunda üretilen metaforların gerekçeleri dikkate alınarak 5 farklı kategori birleştirilmiştir. Bunlar; “Zarar Verici/Yok Edici Unsur Olarak Terör”, “Kötülük Simgesi Olarak Terör”, “Hayvan Olarak Terör”, “Doğa Olarak Terör” ve “Olumsuz Bir Deneyim Olarak Terör” kategorileridir. Farklı kişiler tarafından aynı metaforlar üretilse bile bunlar gerekçelerine göre ayrılarak ilgili kategorilerin arasına yerleştirilmiştir.

3.4.3. Geçerlik ve Güvenirliği Sağlama Aşaması

Araştırmacının elde ettiği bulguları raporlaştırması ve elde edilen sonuçlara ne şekilde ulaştığını detaylı açıklaması nitel bir araştırmanın geçerliliğini sağlayan en önemli unsurlardan biridir. Çalışmanın güvenirliliğini sağlamak amacıyla 71 metaforun bulunduğu liste ve 5 farklı kategorinin yer aldığı diğer liste Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında iki uzmana verilerek uzman görüşü alınmıştır. Ayrıca çalışmanın güvenirliliğini sağlaması açısından öğrenci görüşlerine yer verilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Ortaokul öğrencilerinin “terör” kavramına yönelik algı düzeylerinin metaforlar yoluyla tespit etmek amacıyla yapılan bu araştırmada, öğrencilerin ürettiği metaforlar tespit edilmiştir. Metaforlardan gerekçeleri aynı olanlar ilgili olan konu başlığı altında toplanarak kategoriler oluşturulmuştur. Daha sonra üretilen metaforlar sınıf düzeyinde incelenmiş ve son olarak cinsiyet düzeyinde hangi metaforların üretildiği tespit edilmiştir. Bu metaforlar tablolar halinde gösterilerek altına da örnek ifadelerine yer verilmiştir.

4.1. Birinci Alt Probleme Ait Bulgular

Ortaokul öğrencilerinin terör kavramına ilişkin üretmiş oldukları metaforlar nelerdir?

Tablo 4.1: Öğrencilerin Oluşturdukları Metaforlar

Metafor Sırası	Metafor Adı	Frekans	Metafor Sırası	Metafor Adı	Frekans
1	Abdullah Öcalan	1	36	Kanser	2
2	Adi insan	1	37	Karadelik	1
3	Arslan	1	38	Karanlık	1
4	Aşk	1	39	Karanlık Koridor	1
5	Ateş	3	40	Kavga	1
6	Ateş Topu	3	41	Kene	1
7	Atom bombası	1	42	Kimyasal Madde	1
8	Ayak serçe parmağını koltuğun kenarına vurmak	1	43	Köpek	1
9	Bencilik	2	44	Kötü insan	2
10	Bomba	7	45	Kötü rüya	1
11	Canlı Bomba	1	46	Mikrop	1
12	Cehennem	1	47	Nankör kedi	1
13	Cinayet	2	48	Okul	1
14	Çorap	1	49	Okul müdürü	1
15	Çöp	1	50	Ölüm	2
16	Dalga	1	51	Örümcek Ağı	1
17	Deprem	1	52	Patlayan Atom	1
18	Diken	2	53	Rüzgâr	1
19	Din düşmanı	1	54	Savaş yayan isim	1
20	Dünyanın kara yüzü	1	55	Sessizlik	1
21	Dünyanın şiddeti	1	56	Sınav	1
22	Erozyon	1	57	Sigara	1
23	Eski sevgili	1	58	Silah	4
24	Fırtına	1	59	Şeytanlık	3
25	Film	1	60	Terörist	1
26	Hastalık	3	61	Toz yumağı	1
27	Hayal kırıklığı	1	62	Ucu kırık kalem	1
28	Hedefi olmayan insan	1	63	Uçurumdan düşmek	1
29	Hırsızlık	2	64	Virüs	1
30	İlaç	1	65	Volkan	1
31	İltihap	1	66	Yalan	1
32	İnsanları Kullanmak	1	67	Yangın	1
33	İp yumağı	1	68	Yıkım	1
34	Kâbus	1	69	Yılan	1
35	Kâğıt kesici	1	70	Zehir	3
			71	Zindan	1
				Toplam	97

Tablo 4.1 incelendiğinde öğrencilerin “terör” kavramına yönelik 71 tane metafor oluşturdukları görülmektedir. Bu metaforlardan 56 tanesi birer kişi tarafından oluşturulmuştur. Frekans değerlerine göre sık tekrar edilen metaforların; *bomba* (f=7), *silah* (f=4), *ateş* (f=3), *ateş topu* (f=3), *hastalık* (f=3), *şeytanlık* (f=3), *zehir* (f=3), *bencillik* (f=2), *cinayet* (f=2), *diken* (f=2), *hırsızlık* (f=2), *kanser* (f=2), *kötü insan* (f=2), *ölüm* (f=2) olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin oluşturdukları metaforlar incelendiğinde terörü özellikle günlük yaşamlarında karşılaştıkları nesne ya da olaylar arasından seçtikleri yorumu yapılabilir. Metaforların geliştirilmesinde özellikle medyada yer alan haberlerin etkisi büyüktür. Medyada yer alan haberlerin odak noktası kişilere ve topluma verdiği zararlardır. Özellikle geliştirilen metaforlar arasında *bomba*, *canlı bomba* ve *silah* gibi metaforların sıklıkla kullanılmış olması, yayımlanan haberlerden etkilendiklerini göstermektedir.

Aşağıda bazı öğrencilerin örnek ifadelerine yer verilmiştir.

(Ö1-6E) ...*bomba gibidir. Çünkü terörün amacı etrafı mahvetmektir. Her yere bomba gibi düşüp orayı kullanılamaz hale getirir. Geri onarılması zordur.*

(Ö32-6E) ...*can yakan bir diken gibidir. Çünkü herkesin canını yakar ve insanları ağlatır.*

(Ö15-5K) ...*ateş topu gibidir. Çünkü dokunduğu her şey kül olup gider.*

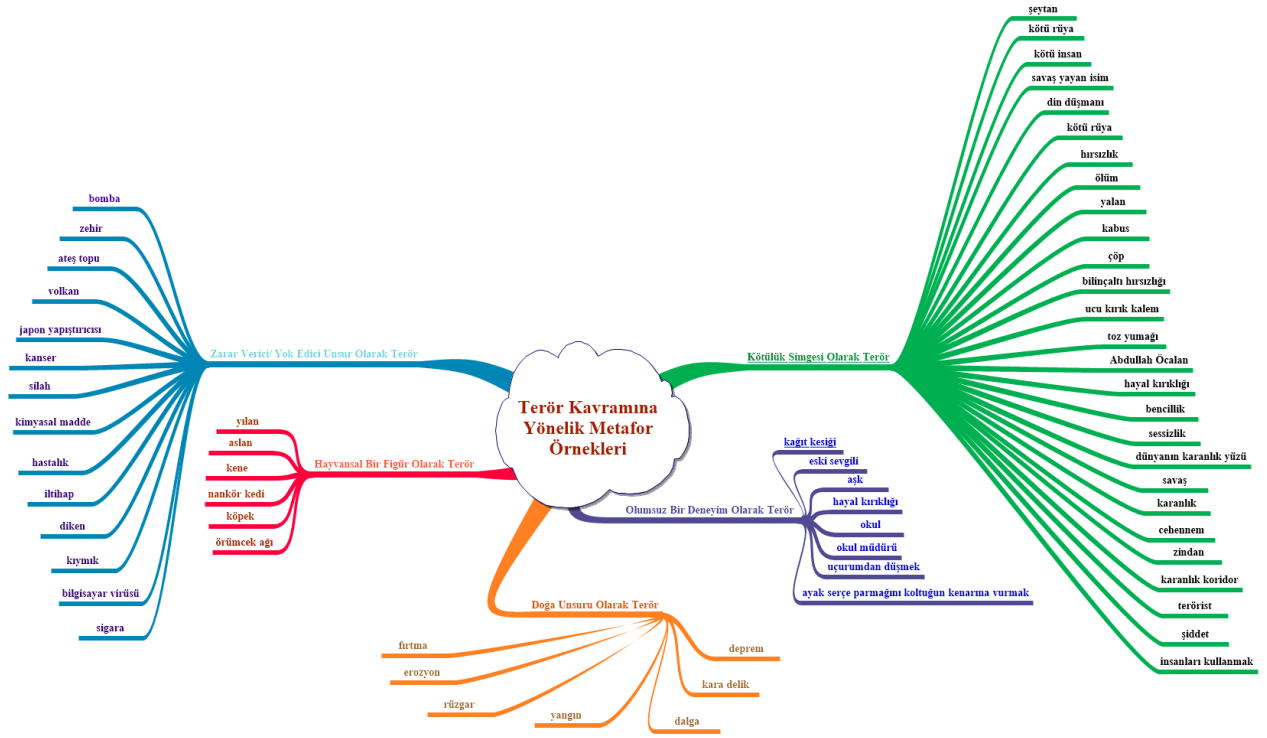
(Ö25-6K) ...*ülkeyi bölen kötü insan gibidir. Çünkü bu kötü insan ailemize, ülkemize, arkadaşlarımıza zarar verir ve ülkemizi bölmeye çalışır.*

(Ö64-7K) ...*ateş gibidir. Çünkü can yakar ve durdurulması zordur.*

4.2. İkinci Alt Probleme Ait Bulgular

İkinci alt problemimiz, ‘Ortaokul öğrencilerinin terör kavramına ilişkin metaforları hangi kavramsal kategoriler altında toplanmaktadır?’ şeklinde idi. Elde edilen veriler incelendiğinde şu şekilde bulgulara ulaşılmıştır.

Şekil 4.2.1. Oluşturulan Kavramsal Kategoriler

İkinci alt probleme yönelik bulgular incelendiğinde geliştirilen metaforlar beş ana kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler şekilde de belirtildiği gibi şu şekildedir:

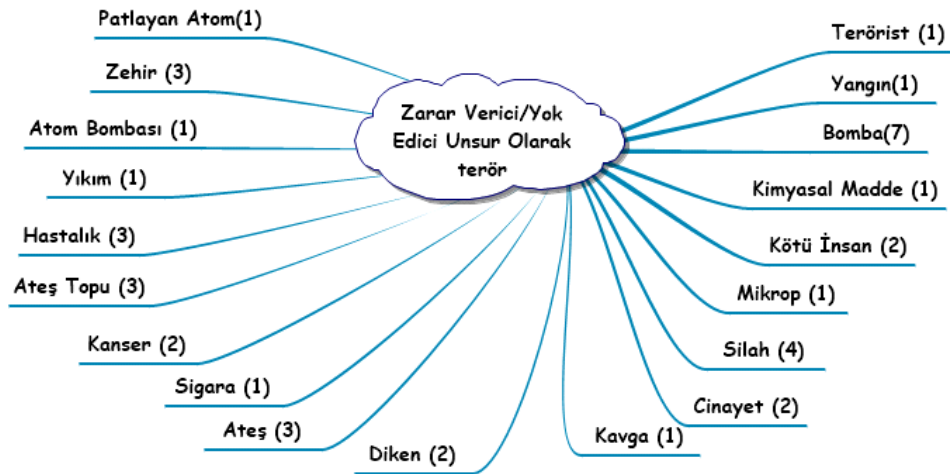
- Zarar Verici/Yok Edici Unsur Olarak Terör
- Kötülük Simgesi Olarak Terör
- Doğa Unsuru Olarak Terör
- Hayvansal Figür Olarak Terör
- Olumsuz Bir Deneyim Olarak Terör

Kategori 1: “Zarar Verici/Yok Edici Unsur Olarak Terör”

Kavramsal Kategori	Metaforlar	Frekans	Metafor Sayısı
Zarar Verici/ Yok Edici Unsur Olarak Terör	Ateş Topu (3), Bomba (7), Yangın (1), Patlayan Atom (1), Zehir (3), Terörist (1), Hastalık (3), Kimyasal Madde (1), Kötü İnsan (2), Mikrop (1), Silah (4), Cinayet (2), Kavga (1), Ateş (3), Diken (2), Sigara (1), Kanser (2), Yıkım (1), Atom Bombası (1)	40	19

Bu kategoride öğrenciler terör kavramını zarar veren, yok eden bir unsur olarak açıklamıştır. Öğrenci ifadelinde terörün dünya ve insanlık için onarılması güç zarar veren ve hatta yok eden bir unsur olarak düşünülmüştür. Bu kategoride 19 metafor oluşturulmuştur. Metaforların tekrarlanma sıklıklarının en fazla olduğu kategoridir. En sık tekrarlı metaforlar; *bomba* (f=7), *silah* (f=4), *ateş topu* (f=3), *zehir* (f=3), *ateş* (f=3), *hastalık* (f=3), *kötü insan* (f=2), *cinayet* (f=2), *diken* (f=2), *kanser* (f=2)'dir. *Yangın*, *patlayan atom*, *terörist*, *kimyasal madde*, *mikrop*, *kavga*, *sigara*, *yıkım*, *atom bombası* (f=1) birer kişi tarafından oluşturulmuş diğer metaforlardır.

Şekil 4.2.2.Zarar Verici/ Yok Edici Unsur Olarak Terör Kategorisi

Bu kategoride yer alan bazı öğrencilerin ifadeleri şöyledir:

(Ö13-5K) ...bomba gibidir. Çünkü haberlerde teröristler bizim askerlerimizi bombalarla şehit ediyorlar.

(Ö45-7E) ...bir silah gibidir. Çünkü silah sıkıldığı zaman çok can yakar. Bir bölgede terör olayı olduğu zaman çok can yakıyor ve bu haberleri öğrenenlerin de canı yanıyor.

(Ö39-6E) ...ateş gibidir. Çünkü yandığı zaman her şeyi kül yapar.

(Ö12-5E) ...yangın gibidir. Çünkü etrafında ne varsa yakıp kül eder, insanlar ölür ve geride hiçbir şey kalmaz.

(Ö60-7K) ...yavaş yavaş öldüren bir hastalık gibidir. Çünkü terörün belirli bir yeri yoktur. Her yerde olabilir ve bir anda her şey olup bitmez. Yavaş yavaş ilerler.

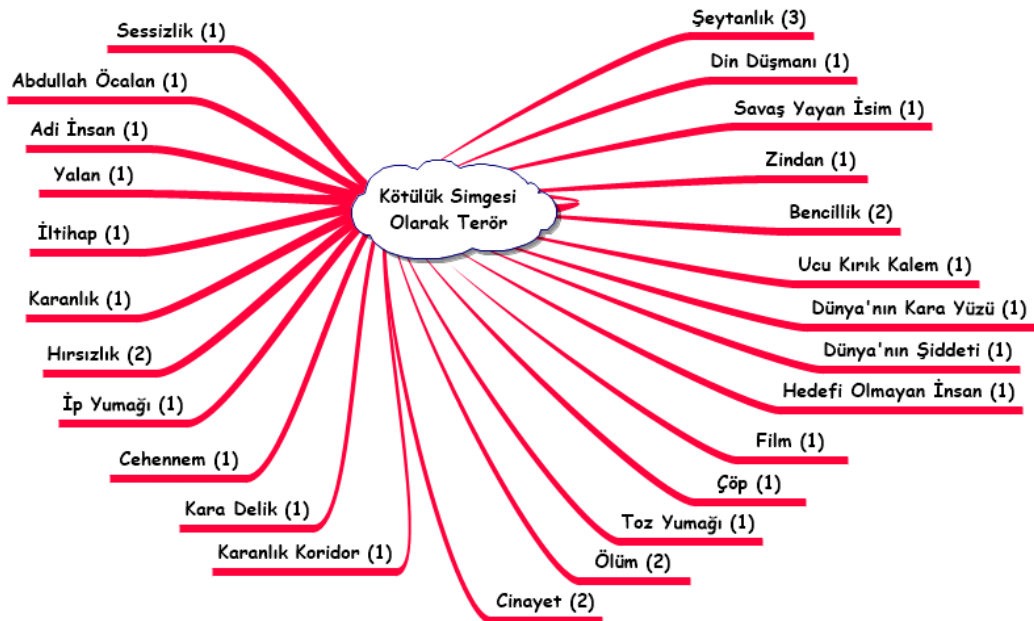
Öğrencilerin metaforları geliştirirken oluşturdukları gerekçeler incelendiğinde, en çok terörün kişilere, toplumlara ve çevreye verdiği zararlardan etkilendikleri yorumu yapılabilir. Aynı zamanda bu kategoride bulunan metaforlar en çok kullanılan metaforlar olma özelliğini taşımaktadır. Katılımcıların geneli değerlendirildiğinde, terörün en çok etki yaratan özelliğinin çevreye verdiği zarar olarak değerlendirilmesi mümkündür.

Kategori 2: “Kötülük Simgesi Olarak Terör”

Kavramsal Kategori	Metaforlar	Frekans	Metafor Sayısı
Kötülük Simgesi Olarak Terör	Şeytanlık (3), Din Düşmanı (1), Savaş Yayan İsim (1), Zindan (1), Bencillik (2), Ucu Kırık Kalem (1), Dünya'nın Kara Yüzü (1), Dünya'nın Şiddeti (1), Hedefi Olmayan İnsan (1), Film (1), Çöp (1), Toz Yumağı (1), Ölüm (2), Cinayet (2), Karanlık Koridor (1), Kara Delik (1), Cehennem (1), İp Yumağı (1), Hırsızlık (2), Karanlık (1), İltihap (1), Yalan (1), Adi İnsan (1), Abdullah Öcalan (1), Sessizlik (1)	31	26

Bu kategoriye baktığımızda öğrencilerin en fazla metafor ürettikleri kategoridir. Terör kavramı öğrenciler tarafından kötülükle ilişkilendirilmiştir. Genel anlamda öğrenci ifadelerine baktığımızda terörün insana yaşatacağı kötü olaylar olarak gereçlendirilmiştir. Bu kategoride 26 metafor oluşturulmuş ve 31 öğrenci tarafından tekrar edilmiştir. Bu kategoride terör kavramı en çok *şeytanlık* (f=3), *bencillik* (f=2), *ölüm* (f=2), *cinayet* (f=2), *hırsızlık* (f=2) ile açıklanmıştır. Diğer metaforlar ise; *din düşmanı*, *savaş yayan isim*, *zindan*, *ucu kırık kalem*, *dünyanın kara yüzü*, *dünyanın şiddeti*, *hedefi olmayan insan*, *film*, *çöp*, *toz yumağı*, *karanlık koridor*, *kara delik*, *cehennem*, *ip yumağı*, *karanlık*, *iltihap*, *yalan*, *adi insan*, *Abdullah Öcalan* ve *sessizlik* (f=1) metaforlarıdır. Bu metaforlar birer kişi tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 4.2.3. Kötülük Simgesi Olarak Terör Kategorisi

Bu kategoride yer alan bazı öğrencilerin ifadeleri şöyledir:

(Ö69-8E) ...Abdullah Öcalan ve yandaşları gibidir. Çünkü bunlar Doğu'daki bebekleri öldüren bebek katilleri, insanlık yoksunu varlıklardır.

(Ö3-5K) ...şeytanlıktır. Çünkü şeytan dışında hiç kimse bir insana böyle acımasızca şeyler yapmaz.

(Ö23-6K) ...bencillik gibidir. Çünkü terör bencil insanların kendi çıkarları uğrunda başkalarını umursamadan haklarına girmesidir. İnsanları kendi çıkarları için kandırırlar.

(Ö56-7E) ...ip yumağı gibidir. Çünkü eğer ülkeler teröre kayıtsız kalırlarsa giderek büyür ve kötüleşir.

(Ö22-6K) ...zindan gibidir. Çünkü insanlar hapiste gibi zorluk çekerler.

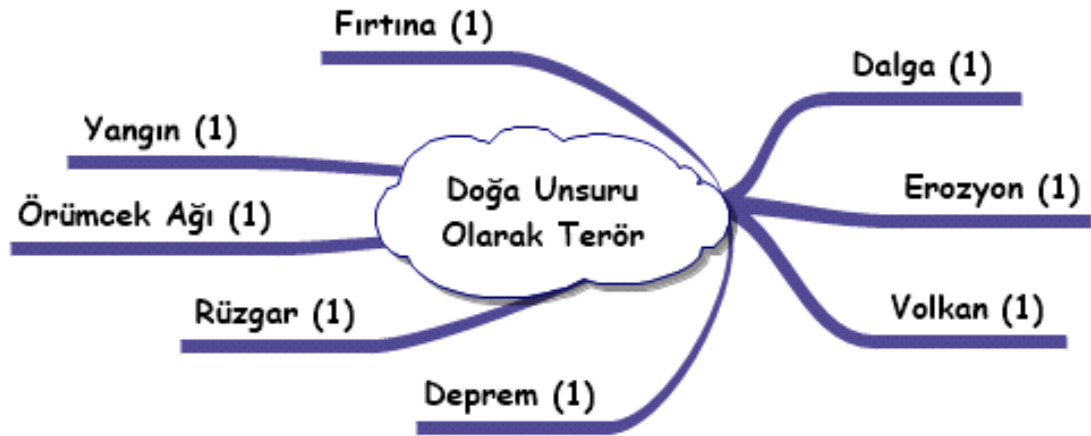
Öğrencilerin gerekçeleri incelendiğinde, terör kavramına yönelik algılarının oluşmasında terör olaylarının ve bu olaylarda yer alan terör sorumlularının kötü yanlarını ön plana çıkararak bu durumu birer kötülük simgesi olarak değerlendirdikleri yorumu yapılabilir. Özellikle *şeytanlık*, *bencillik* ve *ölüm* metaforları daha fazla kullanılmıştır. Bu noktadan hareketle öğrencilerin hangi durumları kötülük simgesi olarak algıladıkları konusunda çıkarımda bulunmak da mümkündür.

Kategori 3: “Doğa Unsuru Olarak Terör”

Kavramsal Kategori	Metaforlar	Frekans	Metafor Sayısı
Doğa Unsuru Olarak Terör	Yangın (1), Örümcek Ağı (1), Rüzgâr (1), Deprem (1), Fırtına (1), Dalga (1), Erozyon (1), Volkan (1)	8	8

Bu kategoride terör kavramı öğrenciler tarafından doğa unsurlarıyla temellendirilerek açıklanmıştır. Genel anlamda öğrenci ifadelerine bakıldığında terör doğada meydana gelen doğal afetler gibi görülmüş ve bunların verdiği zararlar üzerinde durulmuştur. Bu kategoride öğrenciler tarafından 8 metafor oluşturulmuş ve her metafor birer kişi tarafından tekrar edilmiştir. Bu kategoride yer alan metaforlar; *yangın* (f=1), *örümcek ağı* (f=1), *rüzgar* (f=1), *deprem* (f=1), *fırtına* (f=1), *dalga* (f=1), *erozyon* (f=1) ve *volkan* (f=1)'dir.

Şekil 4.2.4. Doğa Unsuru Olarak Terör

Bu kategoride yer alan bazı öğrencilerin ifadeleri şöyledir:

(Ö85-8K) ...bir volkan gibidir. Çünkü tüm olayları biriktirir ve uygun zamanda patlarlar. Patladıkları bölgeye zarar verirler. Ölümlere, yıkımlara sebep olurlar ve o bölgeyi maddi ve manevi açıdan yıpratırlar.

(Ö75-8K) ...erozyon gibidir. Çünkü erozyon gibi yavaş yavaş dünyayı sarıyor ve etkilerini yavaş yavaş gösteriyor. Önlem alınmazsa felakete dönüşür.

(Ö43-6E) ...güçlü bir deprem gibidir. Çünkü terör bir milleti bölmek için yapılmış bir gruptur. Milleti ve insanları kötü etkileyen, can ve mal kaybına neden olan bir deprem gibidir.

(Ö28-6K) ...rüzgar gibidir. Çünkü estiği yeri söküp alır.

(55-7E) ...gemiye alabora edebilecek bir dalga gibidir. Çünkü terör bir yerde oluştuğunda oraya karmaşa ve yıkım getirir. Ama biz vatanımızı savunmalıyız.

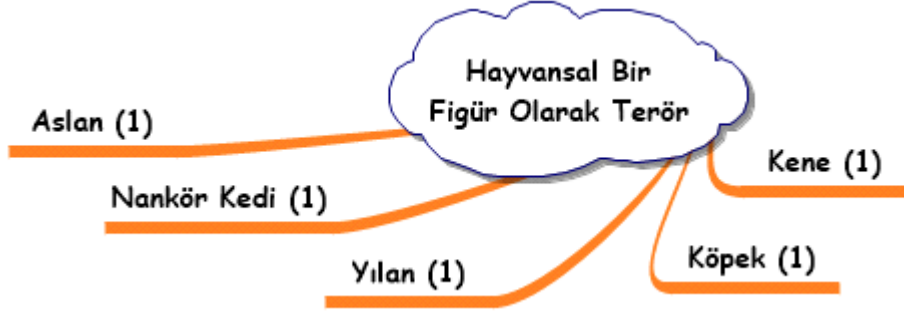
Bu kategoride yer alan gerekçeler incelendiğinde, öğrencilerin terör olaylarının etkilerinin büyük olması ve bu etkiler karşısında çaresiz hissettikleri gerekçeleriyle bu metaforları oluşturdukları söylenebilir. Özellikle seçilen doğa olayları yıkıcı etkileri büyük olan, can ve mal kaybına neden olan ve insanın bu durumlar karşısında çaresiz hissettiği doğa olaylarıdır. Bu noktadan hareketle öğrencilerin terör faaliyetlerinin oluşturduğu geri döndürülemez sonuçlarından etkilendikleri yorumu yapılabilir.

Kategori 4: “Hayvansal Figür Olarak Terör”

Kavramsal Kategori	Metaforlar	Frekans	Metafor Sayısı
Hayvansal Figür Olarak Terör	Kene (1), Nankör Kedi (1), Aslan (1), Köpek (1), Yılan (1)	5	5

Bu kategoride öğrenciler tarafından terör kavramı hayvansal bir figür olarak düşünülmüş ve bunların olumsuz yönleriyle terör ilişkilendirilmiştir. Öğrencilerin en az metafor oluşturduğu kategoridir. Bu kategoride 5 metafor üretilmiş ve bunlar birer kişi tarafından tekrar edilmiştir. Bu kategoride üretilen metaforlar; kene (f=1), nankör kedi (f=1), aslan (f=1), köpek (f=1), yılan (f=1)'dir.

Şekil 4.2.5. Hayvan Olarak Terör Kategorisi

Bu kategoride yer alan bazı öğrencilerin ifadeleri şöyledir:

(Ö58-7E) ...nankör bir kedi gibidir. Çünkü kediye mama verdiğimizde ona alışır ama sevmediği bir şey verirsek uzaklaşır.

(Ö86-8K) ...aslan gibidir. Çünkü insanlara, çevreye ve tüm dünyaya zarar verir.

(Ö71-8E) ...köpek gibidir. Çünkü terör belli bir grubun toplumu korkutarak amacına ulaşmasına ve kaos ortamı oluşturmaya dayanır. Köpekler de havlayarak düşmanı korkutur.

(Ö73-8E) ...yılan gibidir. Çünkü bazı durumlarda dışarıdan belli olmayıp kaleyi içten içe yıkan hatta yok eden, hiçbir yararı olmayan, kötülük ve düşmanlığın başıdır.

(Ö57-7E) ...kene gibidir. Çünkü kene yapışır, acı verir ama sonra ölür.

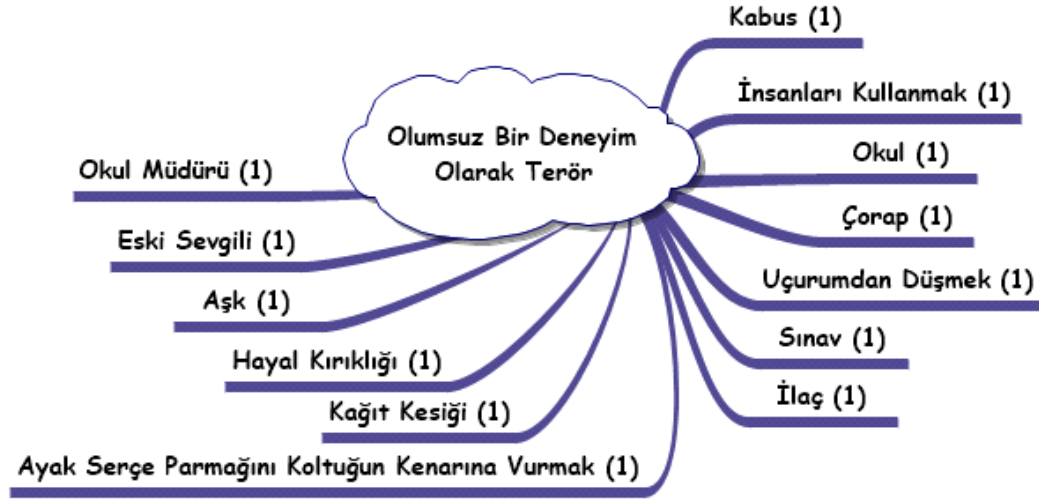
Bu kategoride yer alan öğrenci gerekçeleri incelendiğinde, öğrencilerin terör kavramını ve olaylarının birer hayvanla özdeşleştirdikleri görülmektedir. Burada seçilen hayvanlar genellikle kontrolü zor, insan yaşamını zorlaştıran hatta insana zarar verebilme ihtimali bulunan hayvanlardır. Bu noktadan hareketle öğrencilerin tehlikeli buldukları hayvanlar karşısında yaşadıkları korku ve endişe duygusunun terör kavramına yönelik algılarının şekillenmesinde de etkili olduğu yorumu yapılabilir.

Kategori 5: “Olumsuz Bir Deneyim Olarak Terör”

Kavramsal Kategori	Metaforlar	Frekans	Metafor Sayısı
Olumsuz Bir Deneyim Olarak Terör	Kâbus (1), İnsanları Kullanmak (1), Okul (1), Çorap (1), Uçurumdan Düşmek (1), Sınav (1), İlaç (1), Kâğıt Kesiği (1), Okul Müdürü (1), Eski Sevgili (1), Aşk (1), Hayal Kırıklığı (1), Ayak Serçe Parmağını Koltuğun Kenarına Vurmak (1)	13	13

Bu kategoride öğrenciler terör kavramını olumsuz bir deneyimle ilişkilendirilmişlerdir. Öğrencilerin ifadelerine bakıldığında terörün olumsuz bir durum olduğu ifade edilmiştir. Bu kategoride 16 metafor oluşturulmuş ve 15 öğrenci tarafından tekrarlanmıştır. Metaforlar *kâbus* (f=1), *insanları kullanmak* (f=1), *okul* (f=1), *çorap* (f=1), *uçurumdan düşmek* (f=1), *sınav* (f=1), *ilaç* (f=1), *kâğıt kesiği* (f=1), *okul müdürü* (f=1), *eski sevgili* (f=1), *aşk* (f=1), *hayal kırıklığı* (f=1), *ayak serçe parmağını koltuğun kenarına vurmak* (f=1)'dir.

Şekil 4.2.6. Olumsuz Bir Deneyim Olarak Terör

Bu kategoride yer alan bazı öğrencilerin ifadeleri şöyledir:

(Ö8-5E) ...hırsızlık gibidir. Çünkü varlıkların hayatlarını mahveder, kötüleştirir. Terör bir hayat hırsızlığıdır.

(Ö95-8E) ...aşk gibidir. Çünkü ikisi de can yakar.

(Ö50-7E) ...çorap gibidir. Çünkü bir yerden patlak verirse gerisi çorap söküğü gibi gelir. Bunu durdurmak için çok iyi bir terziye yani nitelikli bir insana ihtiyaç vardır.

(Ö93-8K) ...ayak serçe parmağını koltuğun kenarına vurmaktır gibidir. Çünkü ikisi de çok can yakar.

(Ö2-6K) ...kâbus gibidir. Çünkü ben her zaman dünyanın iyi ve sevecen olmasını istemişimdir ama bu terör dünyanın iyi olmasını engelliyor. Her terör saldırısı sonrasında kâbus görüyorum.

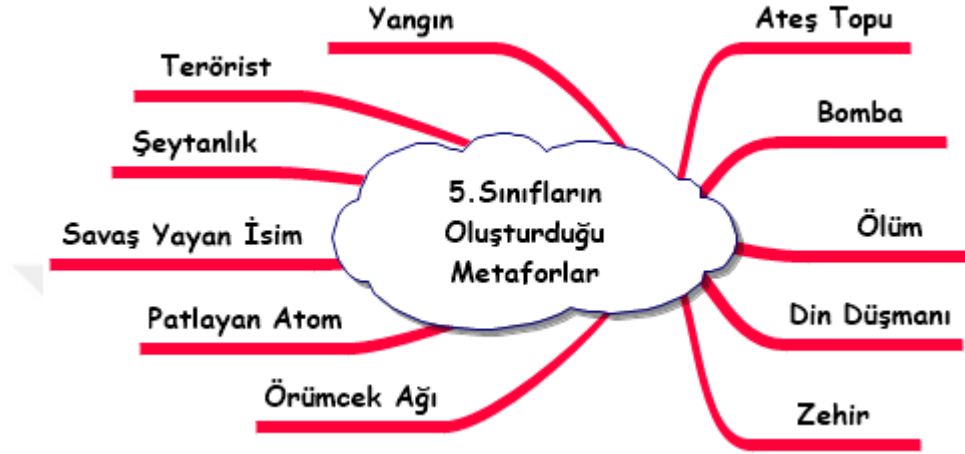
Bu kategoride yer alan gerekçeler incelendiğinde, öğrencilerin terörün neden ve sonuçları ile kendi yaşamlarında daha önce deneyimledikleri ya da bir başkası tarafından deneyimlendiğinde negatif bir algı oluşturan durumlardan hareketle metafor oluşturdukları gözlemlenmiştir. Terörün neden ve sonuçları, yaşanan olumsuz deneyimlerle özdeşleştirilmiştir. Bu noktadan hareketle öğrencilerin günlük yaşantılarında karşılaştıkları olaylardan oldukça etkilendikleri ve karşılaştıkları kavramları anlamlandırma ve kategorize etme noktasında bu olaylardan yararlandıkları yorumu yapılabilir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular

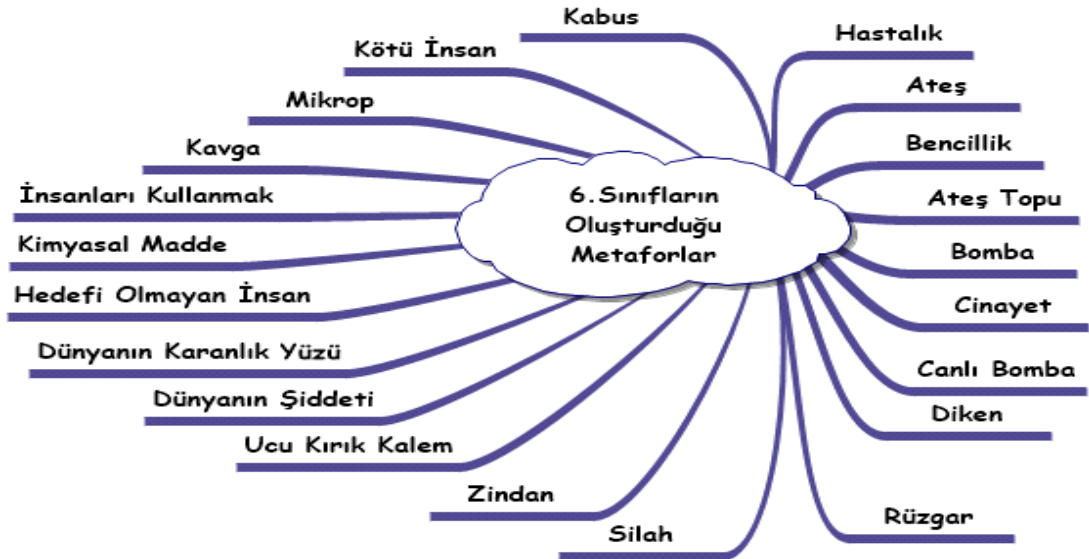
Ortaokul öğrencilerinin terör kavramına ilişkin metaforları sınıf düzeyleri bakımından farklılık göstermekte midir?

Şekil 4.3.1. Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Oluşturduğu Metaforlar

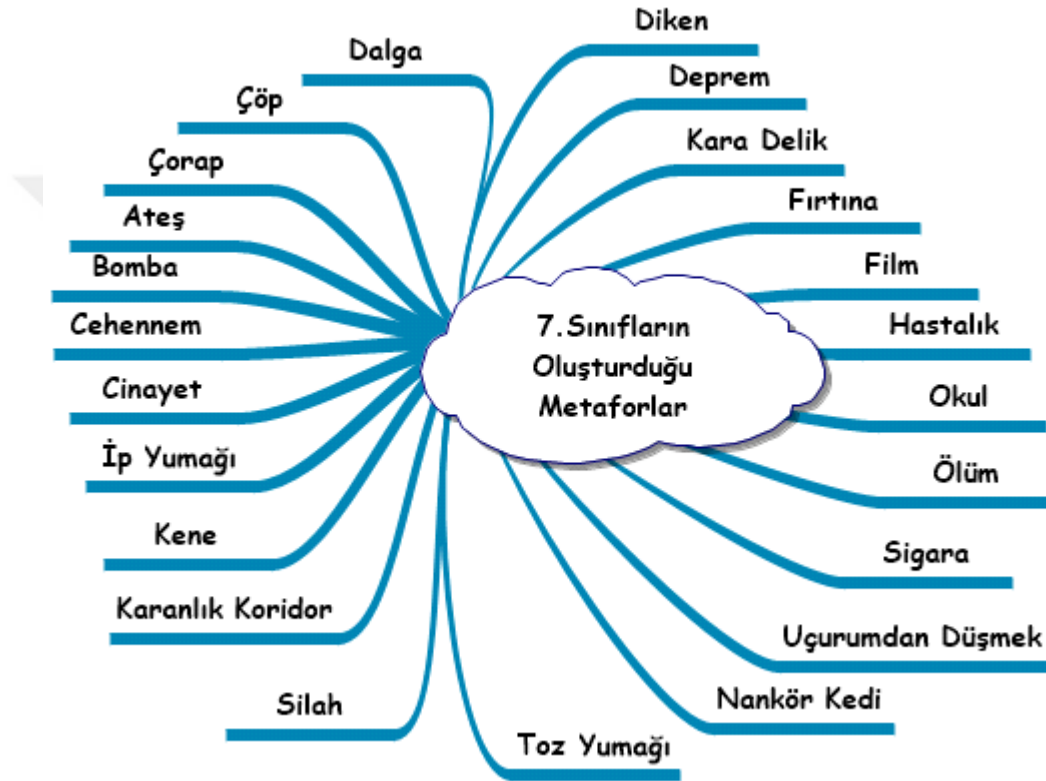
Beşinci sınıfa devam eden öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar incelendiğinde metaforların genelini somut kavramlardan seçildiği fark edilmektedir. Öğrencilerin yaşları dikkate alındığında, gelişim dönemleriyle geliştirdikleri metaforların paralellik gösterdiği söylenebilir. Ayrıca metaforların medyada sık sık yer alan haberlerde geçen temel kavramlarla benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Şekil 4.3.2. Altını Sınıf Öğrencilerinin Oluşturduğu Metaforlar

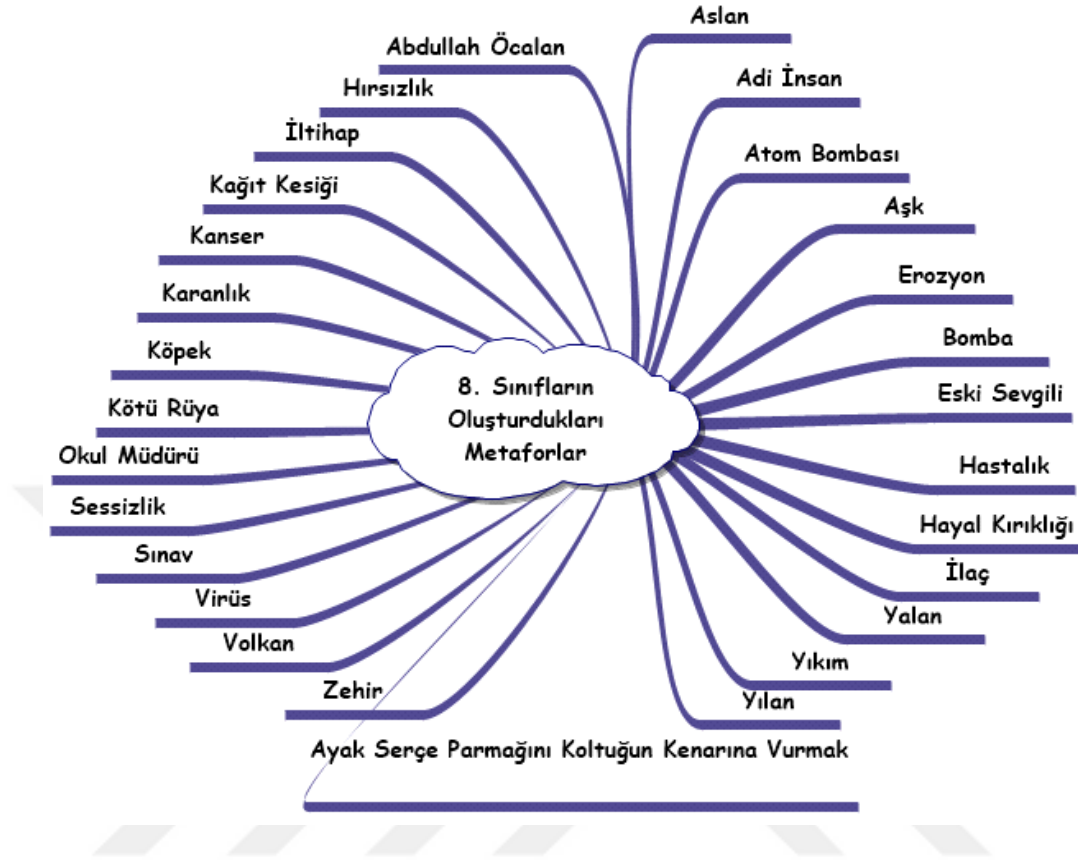
Altıncı sınıfa devam eden öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar incelendiğinde *bomba* metaforunun öğrenciler tarafından en çok tercih edilen metafor olduğu görülmektedir. Bu yaş grubunda bulunan öğrencilerin metaforları insanların kötü birtakım özellikleriyle özdeşleştirdikleri görülmektedir. Özellikle bu grubun bireysel özelliklerden yola çıkarak kavramı yorumladıkları sonucuna ulaşılabilir.

Şekil 4.3.3. Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Oluşturduğu Metaforlar

Yedinci sınıfta bulunan öğrencilerin geliştirdikleri metaforların ortak noktası incelendiğinde gelişim dönemlerinin etkisiyle metaforların soyut kavramlara ve ergenlik döneminin etkisiyle daha popüler kavramlara yöneldikleri görülmektedir.

Şekil 4.3.4. Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Oluşturduğu Metaforlar

Sekizinci sınıf öğrencilerinin geliştirdikleri metaforlar incelendiğinde gelişim dönemlerinin etkisinin en fazla görüldüğü çalışma grubu olduğu yorumu yapılabilir. Özellikle öğrenciler, onları bu dönemde etkileyen fizyolojik ve psikolojik durumların etkisiyle metaforları ve bu metaforlara yönelik gerekçelerini şekillendirmişlerdir. Özellikle sınav döneminde olan bu öğrenciler, kendilerini olumsuz etkileyen bu kavramla terör arasında bağlantı kurmuşlardır. Geliştirdikleri metaforlar popüler olan durumlardan en fazla etkilenen grubun sekizinci sınıf öğrencileri olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.2: Metaforların Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı

Metafor Adı	Sınıf Düzeyi				Toplam
	5	6	7	8	
Abdullah Öcalan	-	-	-	1	1
Adi insan	-	-	-	1	1
Arslan	-	-	-	1	1
Aşk	-	-	-	1	1
Ateş	-	1	2	-	3
Ateş Topu	2	1	-	-	3
Atom bombası	-	-	-	1	1
Ayak serçe parmağını koltuğun kenarına vurmak	-	-	-	1	1
Bencilik	-	2	-	-	2
Bomba	1	4	1	1	7
Canlı Bomba	-	1	-	-	1
Cehennem	-	-	1	-	1
Cinayet	-	1	1	-	2
Çorap	-	-	1	-	1
Çöp	-	-	1	-	1
Dalga	-	-	1	-	1
Deprem	-	-	1	-	1
Diken	-	1	1	-	2
Din düşmanı	1	-	-	-	1
Dünyanın kara yüzü	-	1	-	-	1
Dünyanın şiddeti	-	1	-	-	1
Erozyon	-	-	-	1	1
Eski sevgili	-	-	-	1	1
Fırtına	-	-	1	-	1
Film	-	-	1	-	1
Hastalık	-	1	1	1	3
Hayal kırıklığı	-	-	-	1	1
Hedefi olmayan insan	-	1	-	-	1
Hırsızlık	-	-	-	2	2
İlaç	-	-	-	1	1
İltihap	-	-	-	1	1
İnsanları Kullanmak	-	1	-	-	1
İp yumağı	-	-	1	-	1
Kâbus	-	1	-	-	1
Kâğıt kesigi	-	-	-	1	1
Kanser	-	-	-	2	2
Karadelik	-	-	1	-	1
Karanlık	-	-	-	1	1
Karanlık Koridor	-	-	1	-	1
Kavga	-	1	-	-	1
Kene	-	-	1	-	1
Kimyasal Madde	-	1	-	-	1
Köpek	-	-	-	1	1
Kötü insan	-	1	-	-	1
Kötü rüya	-	-	-	1	1
Mikrop	-	1	-	-	1
Nankör kedi	-	-	1	-	1
Okul	-	-	1	-	1
Okul müdürü	-	-	-	1	1
Ölüm	1	-	1	-	2
Örümcek Ağı	1	-	-	-	1
Patlayan Atom	1	-	-	-	1
Rüzgâr	-	1	-	-	1
Savaş yayan isim	1	-	-	-	1
Sessizlik	-	-	-	1	1
Sınav	-	-	-	1	1
Sigara	-	-	1	-	1

Metafor Adı	Sınıf Düzeyi				Toplam
	5	6	7	8	
Silah	-	2	2	-	4
Şeytanlık	3	-	-	-	3
Terörist	1	-	-	-	1
Toz yumağı	-	-	1	-	1
Ucu kırık kalem	-	1	-	-	1
Uçurumdan düşmek	-	-	1	-	1
Virüs	-	-	-	1	1
Volkan	-	-	-	1	1
Yalan	-	-	-	1	1
Yangın	1	-	-	-	1
Yıkım	-	-	-	1	1
Yılan	-	-	-	1	1
Zehir	1	-	-	2	3
Zindan	-	1	-	-	1

Tablo 4.2’ e bakıldığında terör kavramı tüm sınıf düzeylerinde en fazla *bomba* (f=7), *silah* (f=4), *zehir* (f=3), *ateş topu* (f=3), *şeytanlık* (f=3), *hastalık* (f=3), *ateş* (f=3) kelimeleriyle ilişkilendirilmiştir. Bunları takiben *Ölüm* (f=2), *hırsızlık* (f=2), *kötü insan* (f=2), *bencillik* (f=2), *cinayet* (f=2), *diken* (f=2), *kanser* (f=2) metaforları öğrencilerin üretmiş olduğu sık tekrarlı metaforlardır. Sınıf düzeylerine göre 5. sınıfta 14 kişi tarafından 11 farklı metafor oluşturulmuştur. *Şeytanlık* (f=3) ve *ateş topu* (f=2) sık tekrarlı metaforlardır. 6. sınıfta 26 kişi tarafından 21 farklı metafor oluşturulmuştur. *Bomba* (f=4), *bencillik* (f=2), *silah* (f=2) sık tekrarlı metaforlardır. 7. sınıfta 25 kişi tarafından 23 farklı metafor oluşturulmuş ve en sık tekrarlı metaforlar ise; *ateş* (f=2), *silah* (f=2)’ dir. 8. sınıfta ise 31 kişi tarafından 28 farklı metafor oluşturulmuştur. Bu sınıf düzeyinde sık tekrarlı metaforlar; *hırsızlık* (f=2), *kanser* (f=2), *zehir* (f=2)’ dir. Aşağıda bazı öğrencilerin örnek ifadelerine yer verilmiştir.

(Ö31-6E) ...silah gibidir. Çünkü terör herkese zarar veren bir topluluktur bu nedenle ben silaha benzetiyorum.

(Ö74-8K) ...kanser gibidir. Çünkü aynı kanser gibi dünyayı sarıyor ve giderek daha da tehlikeli oluyor.

(Ö61-7K) ...bomba gibidir. Çünkü yurdumuza zarar verir, ailelerin canını yakar, birçok askerimizi şehit eder, herkesin canını yakar.

(Ö10-5E) ...zehir gibidir. Çünkü yanında duran kişiye de karşısında duran kişiye de zarar verir.

(Ö80-8K) ...öldürücü bir hastalık gibidir. Çünkü kalıtsal bir hastalık gibi, savaşıyoruz ama kurtulamıyoruz.

(Ö24-6K) ...kimyasal maddeler gibidir. Çünkü nereye dokunsa zarar verir, yakar.

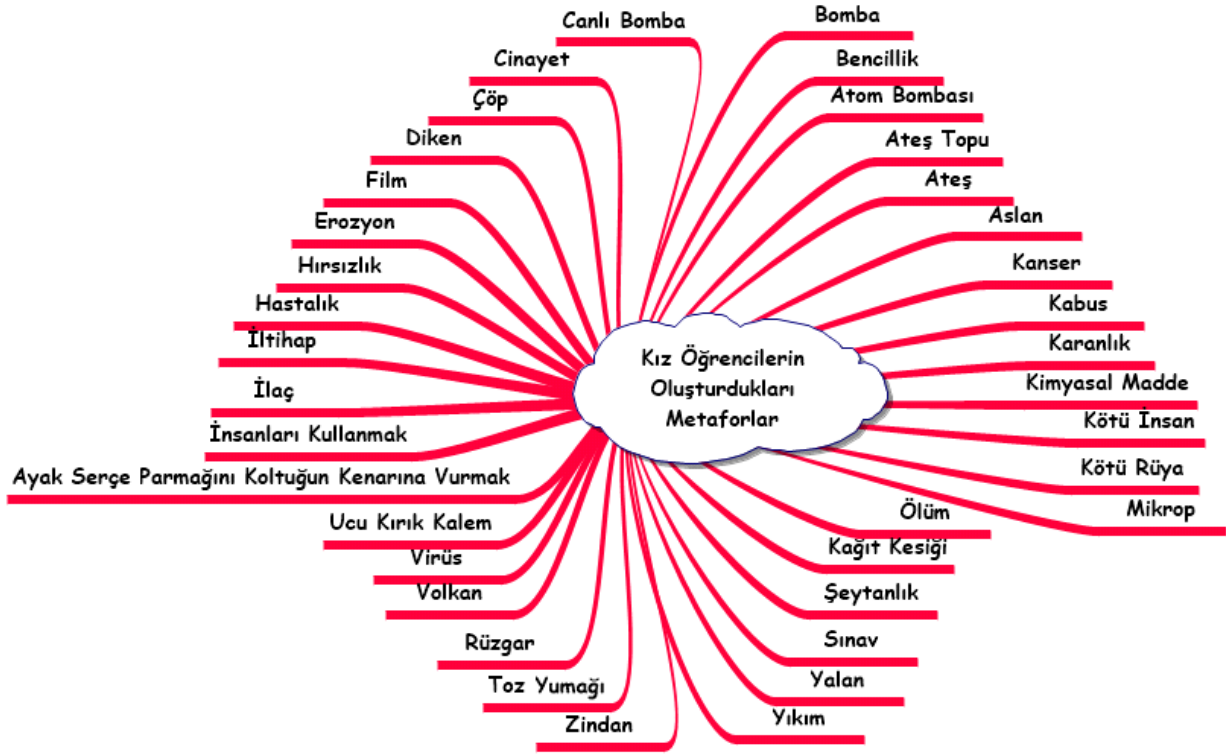
(Ö35-6E) ...ateş topu gibidir. Çünkü ateş topu aynı anda birçok insanı öldürür.

4.4. Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgular

Ortaokul öğrencilerinin terör kavramına ilişkin metaforları cinsiyete göre değiştirmekte midir?

Şekil 4.4.1 Kız Öğrencilerin Oluşturdukları Metaforlar

Kız öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar incelendiğinde şekildeki bilgilere ulaşılmıştır. Kız öğrencilerin metaforları geliştirirken, medyadaki haberlerden ya da televizyon dizilerinde yer alan durumlardan erkek öğrencilere göre daha az etkilendikleri yorumu yapılabilir. Özellikle kız öğrencilerin gerekçeleri incelendiğinde duruma daha duygusal bir perspektifle yaklaştıkları yorumunu yapmak doğru olacaktır.

Şekil 4.4.2 Erkek Öğrencilerin Oluşturdukları Metaforlar

Erkek öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar şekildeki gibidir. Bu metaforlar ve öğrencilerin bu metaforlara yönelik geliştirdikleri gerekçeler incelendiğinde, erkek öğrencilerin terör kavramına yönelik daha somut kavramlar ürettikleri yorumu yapılabilir. Özellikle medyada yer alan haberler, erkek öğrencilerin oynadığı bilgisayar oyunları ve televizyon dizileri öğrencilerin terör kavramına yönelik bakış açıları üzerinde etkili olmuştur.

Tablo 4.3: Oluşturulan Metaforların Cinsiyete Göre Dağılımı

Metafor Sırası	Metafor Adı	Cinsiyet		
		Kız	Erkek	f
1	Abdullah Öcalan	-	1	1
2	Adi insan	-	1	1
3	Aslan	1	-	1
4	Aşk	-	1	1
5	Ateş	1	2	3
6	Ateş Topu	2	1	3
7	Atom bombası	1	-	1
8	Ayak serçe parmağını koltuğun kenarına vurmak	1	-	1
9	Bencilik	1	1	2
10	Bomba	6	1	7
11	Canlı Bomba	1	-	1
12	Cehennem	-	1	1
13	Cinayet	1	1	2
14	Çorap	-	1	1
15	Çöp	1	-	1
16	Dalga	-	1	1
17	Deprem	-	1	1
18	Diken	1	1	2
19	Din düşmanı	-	1	1
20	Dünyanın kara yüzü	-	1	1
21	Dünyanın şiddeti	-	1	1
22	Erozyon	1	-	1
23	Eski sevgili	-	1	1
24	Fırtına	-	1	1
25	Film	1	-	1
26	Hastalık	3	-	3
27	Hayal kırıklığı	-	1	1
28	Hedefi olmayan insan	-	1	1
29	Hırsızlık	1	1	2
30	İlaç	1	-	1
31	İltihap	1	-	1
32	İnsanları Kullanmak	1	-	1
33	İp yumağı	-	1	1
34	Kâbus	1	-	1
35	Kâğıt kesigi	1	-	1
36	Kanser	1	1	2
37	Karadelik	-	1	1
38	Karanlık	1	-	1
39	Karanlık Koridor	-	1	1
40	Kavga	-	1	1
41	Kene	-	1	1
42	Kimyasal Madde	1	-	1
43	Köpek	-	1	1
44	Kötü insan	1	1	2
45	Kötü rüya	1	-	1
46	Mikrop	1	-	1
47	Nankör kedi	-	1	1
48	Okul	-	1	1
49	Okul müdürü	-	1	1
50	Ölüm	1	1	2
51	Örümcek Ağı	-	1	1
52	Patlayan Atom	-	1	1
53	Rüzgâr	1	-	1
54	Savaş yayan isim	-	1	1

55	Sessizlik	-	1	1
56	Sınav	1	-	1
57	Sigara	-	1	1
58	Silah	-	4	4
59	Şeytanlık	2	1	3
60	Terörist	-	1	1
61	Toz yumağı	1	-	1
62	Ucu kırık kalem	1	-	1
63	Uçurumdan düşmek	-	1	1
64	Virüs	1	-	1
65	Volkan	1	-	1
66	Yalan	1	-	1
67	Yangın	-	1	1
68	Yıkım	1	-	1
69	Yılan	-	1	1
70	Zehir	-	3	3
71	Zindan	1	-	1
			Toplam:	97

Tablo 4.3’de metaforların cinsiyete göre dağılımına baktığımızda; 46 kız öğrenci tarafından 37 farklı metafor oluşturulmuştur. Kız öğrencilerinin terör kavramını açıklamada oluşturdukları en sık tekrarlı metaforalar; *bomba* (f=6), *hastalık* (f=3), *ateş topu* (f=2), *şeytanlık* (f=2)’dir. Diğer metaforlar birer kişi tarafından oluşturulmuştur. Erkek öğrencilere baktığımızda; 51 erkek öğrenci tarafından 45 farklı metafor oluşturulmuştur. *Silah* (f=4), *zehir* (f=3), *ateş* (f=2) erkek öğrenciler tarafından oluşturulmuş en sık tekrarlı metaforlardır. Sadece kız öğrenciler tarafından oluşturulmuş metaforlar; *aslan*, *atom bombası*, *ayak serçe parmağını kanepenin kenarını vurmak*, *canlı bomba*, *çöp*, *erozyon*, *film*, *ilaç*, *iltihap*, *insanları kullanmak*, *kâbus*, *kâğıt kesiği*, *karanlık*, *kimyasal madde*, *kötü rüya*, *mikrop*, *rüzgâr sınav*, *toz yumağı*, *ucu kırık kalem*, *virüs*, *volkan*, *yalan*, *zindan* (f=1) metaforlarıdır. Sadece erkek öğrenciler tarafından oluşturulmuş metaforlar; *Abdullah Öcalan*, *adi insan*, *aşk*, *cehennem*, *çorap*, *dalga*, *deprem*, *din düşmanı*, *dünyanın kara yüzü*, *dünyanın şiddeti*, *eski sevgili*, *fırtına*, *hayal kırıklığı*, *hedefi olmayan insan*, *ip yumağı*, *kara delik*, *karanlık koridor*, *kavga*, *kene*, *köpek*, *nankör kedi*, *okul*, *okul müdürü*, *örümcek ağı*, *patlayan atom*, *savaş yayan isim*, *sessizlik*, *sigara*, *terörist*, *uçurumdan düşmek*, *yangın*, *yılan* (f=1)’dir. Kız ve erkek öğrencilerin eşit düzeyde oluşturdukları metaforlar ise; *bencilik*, *cinayet*, *diken*, *hırsızlık*, *kanser*, *kötü insan*, *ölüm* (f=1)’dir.

Aşağıda bazı öğrencilerin örnek ifadelerine yer verilmiştir.

(Ö7-5E) ...ölüm gibidir. Çünkü terör, yüzlerce insanı öldürür, insanları katleder.

(Ö41-6E) ...hedefi olmayan bir insan gibidir. Çünkü terörün savunduğu bir düşünce yoktur. Kendi dahil bütün topluluklar, insanlar ve düşüncelere zarar verir.

(Ö44-7E) ...şeytan gibidir. Çünkü terör olayları ve terör grupları çok tehlikeli ve adaletsizdir. İnsanlara ve askerlere psikolojik baskı yapar.

(Ö76-8K) ...yıkım gibidir. Çünkü ülke içerisine girdiği anda bütün ülkenin düzenini bozar ve ülke yıkılır.

(Ö78-8K) ...karanlık gibidir. Çünkü karanlık kadar korkunç ve derin bir kavramdır. Karanlıkta bir şey göremeyiz, boşluğa düşmüş gibi oluruz. Karanlık kötülüğü temsil eder.

(Ö81-8K) ...ilaç gibidir. Çünkü tadı ağızda kaldıkça kötüleşiyor.

(Ö20-6K) ...canlı bomba gibidir. Çünkü patladığında etrafındaki herkese ve her şeye zarar verir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Ülkelerin eğitim sistemlerinin genel amacı; mevcut siyasal rejimin devamını sağlayacak bireyler yetiştirmektir (Safran, 2008). Günümüz insanının sahip olması gereken üst düzey düşünme becerileri etkin bir vatandaşlık eğitimiyle sağlanabilir. Bu bağlamda Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarından biri de etkin vatandaş yetiştirmektir. Öztürk (2006)'e göre Sosyal Bilgiler her bakımdan değişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye göre kararlar alıp problem çözen bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Bundan hareketle araştırmamızda; değişen dünya ve ülke koşullarında özellikle küresel bağlamda önemli sonuçlar doğuran “terör” kavramına yönelik öğrencilerin metaforik algıları tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre 97 öğrencinin 71 metafor ürettiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu metaforlardan 56 tanesi birer kişi tarafından oluşturulmuştur. frekans değerlerine göre en sık tekrarlı metaforlar; *bomba, silah, ateş, ateş topu, hastalık, şeytanlık, zehir, bencillik, cinayet, diken, hırsızlık, kanser, kötü insan, ölüm* metaforlarıdır. Bunların içinde en fazla tekrar edilen metafor *bomba*'dır. *Bomba* metaforunu oluşturan öğrencilerin ifadelerine bakıldığında *bomba*'nın geri onarılması zor, zarar verici, yok edici unsur olarak açıklandığı saptanmıştır.

Öğrencilerin terör kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar gerekçeleriyle ilişkilendirilmiş ve “Zarar Verici/Yok Edici Unsur Olarak Terör”, “Kötülük Simgesi Olarak Terör”, “Hayvan Olarak Terör”, “Doğa Olarak Terör”, “Olumsuz Bir Deneyim Olarak Terör” olmak üzere 5 farklı kategori altında toplanmıştır. Öğrencilerin en fazla metafor ürettikleri kategori “Kötülük Simgesi Olarak Terör” kategorisidir. Bu kategoride terör öğrenciler tarafından kötülüğün simgesi olarak düşünülmüştür. Bu kategoriye ait metaforların ortak özelliklerine baktığımızda öğrencilerin hayatlarında kötülük simgesi olarak gördükleri herhangi bir nesne yada durumla terörü özdeşleştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda öğrenciler terörün yıkıcı ve zarar verici yönlerini yaşamlarında onlara kötü duyguları ve olayları hatırlatan bazı simgelerle ilişkilendirdikleri tespit edilmiştir. *Şeytanlık* bu kategoride öğrenciler tarafından oluşturulan en sık tekrarlı metafor olduğu belirlenmiştir. En az metaforun oluşturulduğu “Doğa Unsuru Olarak Terör” kategorisi olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin oluşturduğu metaforlar sınıf düzeyine göre değerlendirildiğinde, bulgular doğrultusunda terör kavramı en fazla *bomba, silah, zehir, ateş topu, şeytanlık, hastalık, ateş* kelimeleriyle ilişkilendirdikleri belirlenmiştir. Bunları takiben *ölüm, hırsızlık, kötü insan, bencillik, cinayet, diken* ve *kanser* tüm sınıf düzeylerinde oluşturulan metaforlar olduğu belirlenmiştir. Sınıf düzeylerine göre 5. sınıfta 14 kişi tarafından 11 farklı metaforun oluşturulduğu, *şeytanlık* ve *ateş topu* sık tekrarlı metaforlar olduğu belirlenmiştir. 6. sınıfta 26 kişi tarafından 21 farklı metaforun oluşturulduğu sonucuna varılmıştır. Bu sınıf düzeyinde oluşturulan en sık tekrarlı metaforların; *bomba, bencillik* ve *silah* olduğu belirlenmiştir. 7. sınıfta 25 kişi tarafından 23 farklı metaforun oluşturulduğu ve sınıf düzeyinde en sık tekrarlı metaforların ise *ateş* ve *silah* metaforları olduğu sonucuna varılmıştır. 8. sınıfta 31 kişi tarafından 28 farklı metafor tespit edilmiş yine bu sınıf düzeyinde sık tekrarlı metaforların; *hırsızlık, kanser* ve *zehir* olduğu tespit edilmiştir.

Bu araştırmada öğrencilerin oluşturduğu metaforlar cinsiyet değişkenine göre kıyaslandığında; 46 kız öğrenci tarafından 37 farklı metaforun oluşturulduğu saptanmıştır. Kız öğrencilerin terör kavramını açıklamada oluşturdukları sık tekrarlı metaforların *bomba, hastalık, ateş topu* ve *şeytanlık* metaforları olduğu saptanmıştır. Erkek öğrencilere baktığımızda 51 erkek öğrenci tarafından 45 farklı metafor oluşturulduğu tespit edilmiştir. *Aslan, atom bombası, ayak serçe parmağını kanepenin kenarına vurmak, canlı bomba, çöp, erozyon, film, ilaç, iltihap, insanları kullanmak, kabus, kağıt kesiği, karanlık, kimyasal madde, kötü rüya, mikrop, rüzgar, sınav, toz yumağı, ucu kırık kalem, virüs, volkan, yalan* ve *zindan* metaforları sadece kız öğrenciler tarafından oluşturulan metaforlar olduğu saptanmıştır. *Abdullah Öcalan, adi insan, aşk, cehennem, çorap, dalga, depresyon, din düşmanı, dünyanın kara yüzü, dünyanın şiddeti, eski sevgili, fırtına, hayal kırıklığı, hedefi olmayan insan, ip yumağı, kara delik, karanlık koridor, kavga, kene, köpek, nankör kedi, okul, okul müdür, örümcek ağı, patlayan atom, savaş yayan isim, sessizlik, sigara, terörist, uçurumdan düşmek, yangın* ve *yılan* metaforları sadece erkek öğrenciler tarafından oluşturulan metaforlar olduğu belirlenmiştir. Kız ve erkek öğrencilerin eşit düzeyde oluşturdukları metaforların *bencillik, cinayet, diken, hırsızlık, kanser, kötü insan* ve *ölüm* olduğu saptanmıştır.

ÖNERİLER

- Yapılan bu çalışma nitel bir çalışmadır. Aynı konu nicel araştırma yöntemlerine göre düzenlenerek uygulanabilir. Konunun farklı bir yöntemle ele alınması , farklı bakış açıları geliştirerek çalışmanın farklı yönlerinin incelenmesine olanak sağlayabilir.
- Çalışma kapsamında öğrencilerin geliştirdikleri metaforlarla gerekli çalışmalar yürütülerek 'Terör Algı Ölçeği' geliştirilebilir.
- Bu çalışma yaş değişkenine bağlı olarak farklı çalışma gruplarında uygulanabilir. Bu uygulama karşılaştırmalı olarak değerlendirmeye imkan sağlayabilir.
- Çalışma farklı özelliklere sahip (eğitim durumu, sosyo-ekonomik durum vb.) çalışma gruplarında da uygulanabilir.

KAYNAKÇA

- Akan Y (2011) Ortaöğretimde Okuyan Öğrencilerin Demokrasi Bilinci. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*.
- Akhan NE, Kılıçoğlu G, Gedik H (2014) Sosyal Bilgiler Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler ve Sosyal Bilimlere Yönelik Metaforları. *Turkish Studies*, Volume: 9, Issue: 8:73-90.
- Arslan M, Bayrakçı M (2006) Metaforik Düşünme ve Öğrenme Yaklaşımının Eğitim Öğretim Açısından İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 171:100-108.
- Avşar Z (2017) *İnternet Çağında Medya, Terör ve Güvenlik* (TRT Akademi, Cilt 2, Sayı 3, Olağanüstü Dönemlerde Yayıncılık).
- Aydın F, Ünalı Ü (2010) Coğrafya Öğretmen Adaylarının ‘coğrafya’ kavramına ilişkin Algılarının Metaforlar Yardımıyla Analizi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2(2), 600-622.
- Başeren S (2006) *Kavramsal Özellikleri ile Terörizm, Küresel Terörizm ve Uluslararası Terör*, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5a3028e10c5ce2.79615890 (2019)
- Bektaş M, Karadağ B (2013) İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Yardımlaşma Değerine Yönelik Geliştirdikleri Metaforların İncelenmesi. *Turkish Studies*, 8(8):271-286.
- Bektaş M, Okur A, Karadağ B (2014) İlkokul ve Ortaokul Son Sınıf Öğrencilerinde Metaforik Algı Olarak Kitap. *Türk Kütüphaneciliği Derneği*, Cilt:28, Sayı:2, 161-164.
- Bilgili S (2016) *Sosyal Bilgilerin Temelleri*. Pegem Akademi, Ankara.
- Bozdemir M (1982) Terör (mü) ve Terörizm (mi)?. *S.B.F. Basım Yayım Yüksek Okulu Yıllığı*, Ankara, Cilt 6, s. 526.
- Cameron L (1999) Operationalising ‘metaphor’ for applied linguistic research. *Researching and applying metaphor*, 3-28.
- Caşın MH (2008) *Uluslararası Terörizm* (Nobel Yayın Dağıtım, Ankara).

- Cerit Y (2008) Öğretmen Kavramı İle İlgili Metaforlara İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Yöneticilerin Görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4):693-712.
- Çekmez E, Yıldız C, Bütüner SÖ (2012) Fenomenografik Araştırma Yöntemi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*, 6(2):77-102.
- Çelikkaya T, Yakar H, Şarlayan R (2016) Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersindeki Saygı ve Bilimsellik Değerlerine İlişkin Alguları: Metafor Analizi. VII. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi*.
- Erkal T, Değerliyurt M (2011) Türkiye’de Afet Yönetimi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 14 (22):147-164.
- Ertürk S (1972) *Eğitimde Program Geliştirme* (Ankara).
- Fidan N (2012) *Okulda Öğrenme ve Öğretme* (Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara).
- Güder S, Yıldırım A (2014) Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Demokrasiye İlişkin Metaforları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:16.
- Gül G (2014) *Birey Toplum Eğitim ve Öğretmen*. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı 1, 223-236
- Güney C (2008) *Şiddetin Bahanesi Olmaz* (Tepe Yayınları-Arı Matbaası, İstanbul).
- <http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com> (2019)
- Kaldırım E (2005) İlköğretim 8.Sınıf Öğrencilerinin Demokrasi Alguları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, (3):143–162.
- Kanat S (2016) İnsani Güvenlik ve Terörizm ile Mücadele. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, s. 570.
- Kartal A, (2014) *Uluslararası Terörizmin Değişen Yapısı ve Terör Örgütlerinin Sosyal Medyayı Kullanması: Suriye’de DAEŞ ve YPG Örneği*. Güvenlik Stratejileri, Sayı 27
- Kaya E (2011) İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Bazı Demokrasi Kavramları Hakkındaki Görüşleri ve Yanılgıları (Aksaray Örneği). *Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.

Kaya E (2011). *İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin bazı demokrasi kavramları hakkındaki görüşleri ve yanlışları (Aksaray örneği)*. (Yüksek Lisans Tezi) Niğde Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde

Kaya MF (2014) Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Çevre Sorunlarına İlişkin Algıları: Metafor Analizi Örneği. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume, 9/2*, Winter 2014, 917-931.

Kazan H (2016) Terör Medya İlişkisi ve Medya Terör Haberciliği. *Güvenlik Stratejileri Dergisi* 24(13):115.

Kocacık F (2007) Şiddet Olgusu Üzerine. *C. Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 2(1):1-77, <http://www.cumhuriyet.edu.tr/edergi/makale/88.pdf> (2019).

Koç S (2014) Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmen ve Öğretmenlik Mesleği Kavramlarına İlişkin Metaforik Algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1):47-72.

Koçoğlu E (2008) İnsan Hakları ve Demokrasi Kavramlarının İlköğretim Sosyal Bilgiler Müfredatındaki Yeri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*.

Korkmaz G (1998) Tanımı Sorunlu Olan Bir Kavram: Terör, *Polis Dergisi*, Ankara, 14:88-95.

Koşar D (2016) Öğretmen Adaylarının "Üniversite" ve "Akademik Kadro" Kavramlarına İlişkin Metaforik Algıları. *Uluslararası Online Eğitim Bilimleri Dergisi*. Cilt. 8 Sayı 3, sayfa 1-15. 15p

Lakoff G (1993) The Contemporary Theory Of Metaphor. Ortony, A. (ed.). *Metaphor And Thought*, Cambridge University Press. 202-251

Mertol H, Doğdu M, Yılar B (2013) Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Algıları. *Journal of Gifted Educational Research*, 1(3):176-183.

Özbaş BÇ, Aktekin B (2013) Tarih Öğretmen Adaylarının Tarih Öğretmenliğine İlişkin İnançlarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi, *18 Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt:9, Sayı:3, 221-234.

- Özgür G, Yörükoğlu G, Arabacı BL (2011) Lise Öğrencilerinin Şiddet Algıları, Şiddet Eğilim Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2(2):53-60.
- Resmi Gazete, “Terörle Mücadele Kanunu”, Yayımlandığı Tarih: 12.04.1991/Mükerrer, Sayı: 20840, Tertip: 5, Cilt: 30, Sayfa: 125, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3713.pdf> (2019).
- Saban A (2004) Giriş Düzeyindeki Sınıf Öğretmeni Adaylarının “Öğretmen” Kavramına ilişkin ileri Sürdükleri Metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2/2:131-155.
- Saban A (2008) Okula İlişkin Metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 55:459-496.
- Saban A (2009) Öğretmen Adaylarının Öğrenci Kavramına İlişkin Sahip Olduğu Zihinsel İmgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2):281-326.
- Sadık F, Sarı F (2012) *Çocuk ve Demokrasi: İlköğretim Öğrencilerinin Demokrasi Algılarının Metaforlar Aracılığıyla İncelenmesi*. Uluslararası Cumhuriyet Eğitim Dergisi. Cilt:1 , Sayı: 1
- Semercioğlu H (2016) Uluslararası Terörizmde Küresel İşbirliği: Bir Ütopya. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 103-104.
- Soydaş S (2010) Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersinde Edindikleri Demokrasi ve Demokratik Yaklaşımla İlgili Kavramlara İlişkin Oluşturdukları Metaforların Hermeneutic Yaklaşımla incelenmesi. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi*.
- Sönmez V (2011) *Öğretim İlke ve Yöntemleri* (Anı Yayıncılık, Ankara).
- Taşdemir M (2014) Birleştirilmiş Sınıflar Hakkında Sınıf Öğretmeni Adaylarının Görüşleri: Beklenti ve Metaforlar. *Dergi Park Akademik Dergisi*, 14(4):65-66.
- Tay B, (2017). 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile 2017 Sosyal Bilgiler Dersi Taslak Öğretim Programının Karşılaştırması, *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, Vol: 8, Issue: 27, pp. 466

- Tokcan H, Alkan G (2013) *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kavram Karikatürlerinin Öğrenci Başarısına Etkisi*. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) Cilt 14, Sayı 2, Sayfa 1-19
- Turan M, Yıldırım E (2016) *Öğretmen Adaylarının Eğitim ve Bazı Temel Kavramlara İlişkin Metaforik Algıları*. Education Sciences, ISSN: 1308 7274
- Turan R, Ulusoy K (2018) *Sosyal Bilgilerin Temelleri*. Pegem Akademi, Ankara
- Ulukök Ş, Bayram K, Selvi M (2015) *Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Biyoloji Kavramına İlişkin Zihinsel İmgeleri (Metafor Analizi Örneği)*. Kastamonu Eğitim Dergisi. Cilt:25, No:3 1147-1164.
- WHO (2002) *World report on violence and health*. Geneva, p. 1-46.
- Yangil M, Kermoğlu C (2014) *Bilmecelerin Eğitimdeki Yeri ve Önemi* Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi. Cilt:4, Sayı:2 345
- Yıldırım A, Şimşek H (2013) *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* Seçkin Yayıncılık, 9. Genişletilmiş Baskı, Ankara.

EKLER

Ek 1. Özgeçmiş

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı-Soyadı: Dilek ÇATALKAYA

Uyruğu: T.C.

Doğum Yeri ve Tarihi: Nevşehir- 13.02.1995

Tel: 0544 811 12 79

E-posta: dilek_catalkaya@hotmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Lisans	Akdeniz Üniversitesi	2017
Yüksek Lisans	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	2019

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
2017	Ürgüp Ayşe Sağdıç ÇPAL	Coğrafya Öğretmeni
2018	Ürgüp Mustafapaşa Ortaokulu	Sosyal Bilgiler Öğretmeni
2018	Ürgüp Başdere Ortaokulu	Sosyal Bilgiler Öğretmeni
2018-...	Özel Nevşehir Uğur Okulları	Sosyal Bilgiler Öğretmeni